

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Morfologicko-syntaktická analýza idiomů *chéngyǔ* obsahujících
číslovky**

Morphological and syntactic analysis of numerals-containing *chéngyǔ* idioms

OLOMOUC 2019 Bc. Kateřina Schielová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Vlastimil Dobečka

Prohlášení o samostatnosti

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod dohledem vedoucího práce a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne 10. 12. 2018

Podpis:

Anotace

Jméno a příjmení:	Kateřina Schielová
Název fakulty a katedry:	Filozofická fakulta, Katedra asijských studií
Název práce:	Morfologicko-syntaktická analýza idiomů chéngyǔ obsahujících číslovky
Vedoucí práce:	Mgr. Vlastimil Dobečka
Klíčová slova:	čínština, syntax, morfologie, idiomy, <i>chéngyǔ</i> , číslovky, čísla, klasická čínština
Souhrn práce:	Počet stran: 96 Počet znaků: 120 106 Počet titulů použité literatury: 30

Tato magisterská diplomová práce se zabývá specifickou skupinou idiomů *chéngyǔ*, které obsahují číslovky. Cílem práce je zanalyzovat tyto idiomy *chéngyǔ* jak z hlediska kvantitativního, tak z hlediska morfologicko-syntaktického a identifikovat syntaktické struktury objevující se v rámci idiomů. Základem práce je korpus idiomů, který byl sestaven za pomoci čínského slovníku *Xīnhuá chéngyǔ dà cídiǎn* dle vytyčených kritérií. Na základě tohoto korpusu poté idiomy rozdělují podle počtu číslovek do čtyř skupin a prezentují procentuální zastoupení jednotlivých obsažených číslovek v idiomech. Dále prezentují výsledky výskytu syntaktických struktur a jejich variant.

Resumé výsledků: Korpus čítá 2 126 položek. Nejpočetnější skupinou jsou idiomy obsahující jednu číslovku. Nejčastější číslovkou je *yī* — „jeden“. Analyzováno bylo 64 idiomů. 18 idiomů vykazalo strukturu SVO. Funkci atributu plnilo 38 číslovek.

Tímto děkuji panu Mgr. Vlastimilu Dobečkovi za jeho cenné rady a připomínky při zpracování této diplomové práce.

Obsah

1	Úvod	11
2	Metodologie	13
3	Idiomy chéngyǔ 成语	17
4	Číslovky (<i>shùcí</i> 数词) jako slovní druh a jejich syntaktické funkce	19
4.1	Zhū Déxīho klasifikace	21
4.2	Švarného klasifikace	22
4.3	Nikitina klasifikace	22
4.4	Vochalova klasifikace	23
5	Kulturně-antropologický aspekt čísel v čínském prostředí	25
5.1	Číslo „jedna“ (<i>yī</i> 一).....	25
5.2	Číslo „dva“ (<i>èr</i> 二).....	26
5.3	Číslo „tři“ (<i>sān</i> 三).....	26
5.4	Číslo „čtyři“ (<i>sì</i> 四).....	27
5.5	Číslo „pět“ (<i>wǔ</i> 五).....	28
5.6	Číslo „šest“ (<i>liù</i> 六).....	28
5.7	Číslo „sedm“ (<i>qī</i> 七).....	28
5.8	Číslo „osm“ (<i>bā</i> 八)	29
5.9	Číslo „devět“ (<i>jiǔ</i> 九)	29
5.10	Číslo „deset“ (<i>shí</i> 十)	29
5.11	Čísla „sto“ (<i>bǎi</i> 百), „tisíc“ (<i>qiān</i> 千) a „deset tisíc“ (<i>wàn</i> 万).....	30
6	Kvantitativní analýza	30
6.1	Idiomy <i>chéngyǔ</i> obsahující jednu číslovku	30
6.1.1	Výskyt jednotlivých číslovek.....	30
6.1.2	Pozice číslovky	31
6.1.3	Pozice jednotlivých číslovek	32
6.2	Idiomy <i>chéngyǔ</i> obsahující dvě číslovky	36
6.2.1	Výskyt jednotlivých číslovek v korpusu idiomů se dvěma číslovkami....	36
6.2.2	Pozice číslovky v korpusu idiomů se dvěma číslovkami	37
6.2.3	Hodnoty číslovek v idiomech se dvěma číslovkami.....	38
6.3	Idiomy <i>chéngyǔ</i> obsahující tři číslovky	38
6.4	Idiomy <i>chéngyǔ</i> obsahující čtyři číslovky.....	40

7	Morfologicko-syntaktická analýza	41
7.1	Idiomy <i>chéngyǔ</i> obsahující jednu číslovku	41
7.1.1	Číslovka na první pozici (#BCD)	41
7.1.2	Číslovka na druhé pozici (A#CD)	44
7.1.3	Číslovka na třetí pozici (AB#D)	47
7.1.4	Číslovka na čtvrté pozici (ABC#).....	51
7.2	Idiomy <i>chéngyǔ</i> obsahující dvě číslovky	54
7.2.1	Číslovka na první a třetí pozici (#B#D).....	54
7.2.2	Číslovka na druhé a čtvrté pozici (A#C#)	57
7.2.3	Číslovka na první a čtvrté pozici (#BC#)	60
7.2.4	Číslovka na první a druhé pozici (##CD).....	63
7.2.5	Číslovka na třetí a čtvrté pozici (AB##)	66
7.2.6	Číslovka na druhé a třetí pozici (A##D).....	69
7.3	Idiomy <i>chéngyǔ</i> obsahující tři číslovky	71
7.3.1	Číslovky na první, druhé a třetí pozici (###D)	72
7.3.2	Číslovky na první, třetí a čtvrté pozici (#B##)	74
7.3.3	Číslovky na první, druhé a čtvrté pozici (##C#).....	76
7.3.4	Číslovky na druhé, třetí a čtvrté pozici (A###)	77
7.4	Idiomy <i>chéngyǔ</i> obsahující čtyři číslovky.....	77
8	Výsledky morfologicko-syntaktické analýzy	78
8.1	Výsledky analýzy idiomů <i>chéngyǔ</i> obsahujících jednu číslovku.....	78
8.2	Výsledky analýzy idiomů <i>chéngyǔ</i> obsahujících dvě číslovky.....	81
8.3	Výsledky analýzy idiomů <i>chéngyǔ</i> obsahujících tři číslovky	85
8.4	Celkové výsledky analýzy.....	88
9	Závěr	91
10	Resumé v anglickém jazyce	94
11	Seznam literatury a použitých zdrojů	95

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Počet idiomů v korpusu

Tabulka č. 2: Počet idiomů s jednou číslovkou v závislosti na číslovce

Tabulka č. 3: Pozice číslovky ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 4: Pozice číslovky *yī* 一 ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 5: Pozice číslovky *èr* 二 ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 6: Pozice číslovky *liǎng* 两 ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 7: Pozice číslovky *sān* 三 ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 8: Pozice číslovky *sì* 四 ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 9: Pozice číslovky *wǔ* 五 ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 10: Pozice číslovky *liù* 六 ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 11: Pozice číslovky *qī* 七 ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 12: Pozice číslovky *bā* 八 ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 13: Pozice číslovky *jiǔ* 九 ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 14: Pozice číslovky *shí* 十 ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 15: Pozice číslovky *bǎi* 百 ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 16: Pozice číslovky *qiān* 千 ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 17: Pozice číslovky *wàn* 万 ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 18: Počet výskytů číslovek ve skupině se dvěma číslovkami

Tabulka č. 19: Pozice číslovek ve skupině se dvěma číslovkami

Tabulka č. 20: Hodnoty číslovek ve skupině se dvěma číslovkami

Tabulka č. 21: Pozice číslovek ve skupině se třemi číslovkami

Tabulka č. 22: Počet výskytů číslovek ve skupině se třemi číslovkami

Tabulka č. 23: Počet výskytů číslovek ve skupině se čtyřmi číslovkami

Tabulka č. 24: Funkce číslovky ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 25: Syntaktická struktura idiomu ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 26: Varianty struktury SV ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 27: Varianty struktury V ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 28: Varianty struktury V₁-V₂ ve skupině s jednou číslovkou

Tabulka č. 29: Funkce číslovek ve skupině se dvěma číslovkami

Tabulka č. 30: Syntaktická struktura idiomu ve skupině se dvěma číslovkami

Tabulka č. 31: Varianty struktury SV ve skupině se dvěma číslovkami

Tabulka č. 32: Varianty struktury V ve skupině se dvěma číslovkami

Tabulka č. 33: Varianty struktury V₁-V₂ ve skupině se dvěma číslovkami

Tabulka č. 34: Ostatní struktury ve skupině se dvěma číslovkami

Tabulka č. 35: Druh číslovek ve skupině se dvěma číslovkami

Tabulka č. 36: Porovnání funkcí číslovek ve skupině se dvěma číslovkami

Tabulka č. 37: Funkce číslovek ve skupině se třemi číslovkami

Tabulka č. 38: Syntaktická struktura idiomu ve skupině se třemi číslovkami

Tabulka č. 39: Varianty struktury SV ve skupině se třemi číslovkami

Tabulka č. 40: Varianty struktury V ve skupině se třemi číslovkami

Tabulka č. 41: Ostatní struktury ve skupině se třemi číslovkami

Tabulka č. 42: Druh číslovek ve skupině se třemi číslovkami

Tabulka č. 43: Porovnání funkcí číslovek ve skupině se třemi číslovkami

Tabulka č. 44: Funkce číslovek bez ohledu na skupinu

Tabulka č. 45: Syntaktická struktura idiomu bez ohledu na počet číslovek

Seznam zkratk a symbolů

#	číslovka v idiomu
ABCD	ostatní morfémy v idiomu
A	přívlastek/atribut
Avč	anteponovaný větný člen
C	komplement
O	předmět
S	podmět
U	adverbiální určení
V	přísudek/predikát

Ediční poznámka

K přepisu výslovnosti čínština je užita čínská transliterace *pīnyīn* s tónovými značkami, která je pro větší přehlednost psána kurzívou. Čínské znaky jsou uváděny ve zjednodušené formě (*jiǎntǐzì* 简体字).

1 Úvod

V čínském jazyce nabývají idiomy *chéngyǔ* 成语, jakožto základní jednotky frazeologie, značného významu, a to jak v psané, tak mluvené formě jazyka. Tento čtyřznakový typ frazému představuje téměř 90 % všech idiomů a ustálených slovních spojení v čínštině. Slovníky čínských idiomů většího formátu shromažďují až 20 000 položek. Idiomy *chéngyǔ* jsou specifické tím, že si zachovávají jazykovou strukturu klasické čínštiny, potažmo literárního jazyka *wényán*. Zvláštní kategorie, ve které idiomy *chéngyǔ* obsahují číslovky, je předmětem zkoumání této práce. Číslo byla v čínském prostředí odedávna spjata s určitou symbolikou, která je odlišná od západního vnímání čísel. Jistá čísla jsou vnímána jako příznivá či šťastná, jiná čísla zase v sobě nesou aspekt nepříznivosti.

Tato magisterská diplomová práce se zabývá skupinou idiomů *chéngyǔ* obsahujících číslovky, a to jak z hlediska kvantitativní, tak – a to zejména – z hlediska morfológico-syntaktické analýzy. Práce navazuje na mou bakalářskou práci *Rozbor vztahů ve specifických skupinách idiomů chéngyǔ obsahujících dvě číslovky*, 2015, která se věnovala idiomům se dvěma číslovkami se zaměřením na sémantickou analýzu. Předkládaná práce sestává ze dvou hlavních částí. V teoretické části nejprve definuji idiomy *chéngyǔ* s odkazem na moji bakalářskou práci. Pozornost je věnována číslovkám jako slovnímu druhu a jejich funkčním charakteristikám, kde porovnávám různé gramatické přístupy. Poslední kapitola teoretické části je zaměřena na kulturně-antropologický aspekt čísel v čínském prostředí.

V praktické části práce pracuji s korpusem idiomů obsahujícími číslovky. Tento korpus byl vytvořen za pomoci slovníku čínských idiomů *Xīnhuá chéngyǔ dà cídiǎn*, který čítá až 26 000 hesel. Za vytyčených podmínek pak bylo identifikováno 2 126 idiomů, které obsahovaly číslovky. Idiomy byly rozčleněny do skupin podle počtu číslovek. U každé skupiny proběhla detailní kvantitativní analýza se zaměřením zejména na počet idiomů v závislosti na charakteru číslovky, počet výskytů jednotlivých číslovek a na jejich pozici v idiomu. Nejdůležitější částí práce se pak stala morfológico-syntaktická analýza. Na příkladových idiomech v každé ze čtyř skupin je graficky znázorněno větné členění. Cílem této magisterské diplomové práce je tak vytvořit přehled syntaktických struktur idiomů se zaměřením na funkce číslovek v závislosti na počtu číslovek v idiomu.

Svým výzkumem tak přispívám k rozsáhlejšímu kvantitativnímu a kvalitativnímu zkoumání čínských idiomatických výrazů *chéngyǔ* a k pochopení jejich struktury.

2 Metodologie

Předkládaná magisterská diplomová práce se zabývá idiomy *chéngyǔ* obsahujícími číslovky. Východiskem pro tuto diplomovou práci je má vlastní bakalářská diplomová práce, která podrobně rozebírá idiomy *chéngyǔ* obsahující právě dvě číslovky. Tato magisterská práce se zabývá všemi skupinami idiomů s číslovkami, tj. idiomy, které obsahují jednu, dvě, tři a čtyři číslovky. Výsledná magisterská práce tak nabízí ucelený přehled o dané problematice.

Bakalářská diplomová práce, ve které jsem se zabývala idiomy s právě dvěma číslovkami, se zakládala zejména na sémantické analýze jednotlivých číslovek a jejich kombinacích v závislosti na celkovém významu idiomu. Dílčí vztahy, které byly zjištěny v bakalářské práci zde již dále nebudu rozvádět a odkazuji zejména na závěr této práce.¹ V rámci předkládané magisterské diplomové práce je zvolen odlišný přístup, který spočívá v analýze jednotlivých skupin *chéngyǔ* v kvantitativní a morfologicko-syntaktické rovině.

Cílem práce tedy je tedy přehledně doložit, jaké syntaktické struktury se objevují ve všech čtyřech skupinách idiomů, tj. skupina idiomů *chéngyǔ* obsahující právě jednu číslovku, skupina idiomů *chéngyǔ* obsahující právě dvě číslovky, skupina idiomů *chéngyǔ* obsahující právě tři číslovky a skupina idiomů *chéngyǔ* obsahující čtyři číslovky. Po provedení analýzy jednotlivých skupin a jednotlivých číslovek lze ukázat, na kolik je struktura *chéngyǔ* shodná s větnou strukturou čínštiny v základním slovosledu SVO (podmět – přísudek – předmět).

Teoretická část práce se nejprve věnuje definici idiomů *chéngyǔ*, jejich specifikům a vymezením pro tuto magisterskou práci. Jelikož zmíněná část byla již zpracovaná pro účely mé výše zmíněné bakalářské práce, v podstatné míře používám právě tento zdroj i pro tuto magisterskou práci. Značný úsek je věnován definici samotných číslovek v čínském jazyce. Porovnávám přístupy jednotlivých autorů, kteří se věnují gramatice čínského jazyka, a zaměřuji se na klasifikaci číslovek jako slovního druhu, ale i funkční charakteristiky a větné členy, které jsou pro morfologicko-syntaktickou analýzu v další části práce nezbytné. Do teorie zahrnuji klasifikaci Zhū Déxīho, Oldřicha Švarného, T.

¹ Viz SCHIELOVÁ, Kateřina, *Rozbor vztahů ve specifických skupinách idiomů chéngyǔ obsahujících dvě číslovky*, Brno: Masarykova univerzita, 2015: 56–57. Bakalářská práce.

N. Nikitiny, Jaromíra Vochaly a Žu-čen Vochalové.² Po komparaci všech zmíněných autorů poté vybírám gramatický systém, ze kterého vycházím v této práci. Součástí teoretické části práce je i oddíl, který se věnuje kulturně-antropologickému aspektu čísel a jejich symboliky v čínském prostředí. Toto téma bylo již krátce rozebráno v mé bakalářské práci, zde se však tématu věnuji podrobněji, konkrétně jsou rozebrána a analyzována ta čísla, která korespondují s číslovkami vybranými pro korpus předmětné práce.

Praktická část je věnována analýze samotného korpusu idiomů *chéngyǔ* vytvořenému speciálně pro účely této práce. K jeho tvorbě jsem použila slovník čínských idiomů *Xīnhuá Chéngyǔ Dà Cídiǎn* 新华成语大词典, který se stal primárním zdrojem pro danou práci, jenž obsahuje celkem přibližně 26 000 hesel.³ U každého vstupu tohoto slovníku jsou uvedeny čínské znaky, transliterace *pīnyīn*, podle které jsou jednotlivá hesla abecedně řazena, u některých idiomů se objevuje i vysvětlení určitých náročnějších znaků a v neposlední řadě samotný význam idiomu. Každý vstup je pak doplněn o psané záznamy, ve kterých se daný idiom poprvé objevil.

Pro předkládanou magisterskou práci (stejně jako v mé bakalářské práci) přejímám definici slovníku moderní čínštiny *Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn* 现代汉语词典, a to, že *chéngyǔ* je čtyřznakové ustálené slovní spojení.

Lidmi po dlouhou dobu používaná pregnantní a výmluvná ustálená slovní spojení nebo krátké věty. Většina čínských idiomů je tvořena čtyřmi znaky a mají historický původ. Význam některých idiomů lze pochopit pouze ze zápisu, například „小题大做“ (*xiǎo tí dà zuò*, dělat z nepodstatné záležitosti velmi důležitou), „后来居上“ (*hòu lái jū shàng*, mladá generace překonávající starou generaci) atd. U některých *chéngyǔ* je ale k pochopení nutné znát původ nebo literární odkaz, například „朝三暮四“ (*zhāo sān mù sì*, ošálit důvěřivého člověka, měnit často svá rozhodnutí), „杯弓蛇影“ (*bēi gōng shé yǐng*, být nadbytečně podezřivý, zbytečně se obávat) atd.⁴

² Vše uvedeno v seznamu literatury na konci práce.

³ Viz CHŮ, Yǒng'ān 楚永安 a další (ed), *Xīnhuá chéngyǔ dà cídiǎn* 新华成语大词典, Peking: Shāngwù Yīnshūguǎn 商务印书馆, 2013.

⁴ *Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn Dì 5 Bǎn* 现代汉语词典第5版, Peking: Shāngwù Yīnshūguǎn 商务印书馆, 2005: 173–174.

Ve výsledném korpusu jsou tedy zahrnuty i ty idiomy, které neodkazují na historickou událost a nenesou v sobě literární aluzi. Do korpusu jsem zahrnovala idiomy obsahující právě jednu, dvě, tři a čtyři základní určité číslovky označující jednotky a řády, jmenovitě číslovky *yī* 一 „jeden“, *èr* 二 „dva“, *liǎng* 两 „dva, oba“, *sān* 三 „tři“, *sì* 四 „čtyři“, *wǔ* 五 „pět“, *liù* 六 „šest“, *qī* 七 „sedm“, *bā* 八 „osm“, *jiǔ* 九 „devět“, *shí* 十 „deset“, *bǎi* 百 „sto“, *qiān* 千 „tisíc“, *wàn* 万 „deset tisíc“ a *yì* 亿 „sto milionů“. Rozhodla jsem se nezahrnovat zvláštní číslovky jako např. *bàn* 半 „půl“ či *shuāng* 双 „oba“ a neurčité číslovky jako např. *jǐ* 几 „několik“ či *lái* 来 „přibližně“ atp. Důvodem byl zejména fakt, že tyto číslovky neodkazují na konkrétní číselný počet a snaha o zjednodušení a přehlednost už již tak dosti obsáhlého korpusu. Původně bylo jedním z kritérií pro vznik daného korpusu i přítomnost číslovky *líng* 零 „nula“. Idiomy s morfémem *líng* 零 se sice ve slovníku objevují, při bližší analýze však lze zjistit, že daný morfém vystupuje ve významu „roztoušený“ či „padat“. Tyto idiomy byly původně zahrnuty do korpusu, výsledkem bylo šest idiomů, ve kterých se morfém *líng* 零 objevil. Třikrát se vyskytl v idiomech obsahujících pouze jednu číslovku a třikrát v idiomech se třemi číslovkami. Po analýze a zjištění významu daného morfému byly tři idiomy vyřazeny ze skupiny idiomů *chéngyǔ* s právě jednou číslovkou a následující tři idiomy byly přeřazeny do skupiny idiomů *chéngyǔ* se dvěma číslovkami. Jelikož podmínkou byla přítomnost alespoň jedné základní číslovky, ve skupinách s více než jednou číslovkou došlo k případům, ve kterých se objevila číslovka složená. Tyto idiomy jsem však ponechala v dané skupině; v morfologicko-syntaktické analýze byl předmětný fakt zohledněn a popsán v závěrečném zhodnocení výsledků.

Za takto vytyčených podmínek a kritérií jsem poté ručně vytvořila korpus, který čítá celkem 2 126 položek. Při práci s tímto korpusem jsem využívala skriptovacího programovacího jazyka PHP. Korpus jsem posléze rozdělila do čtyř skupin podle počtu číslovek v daném idiomu. Z uvedené tabulky vyplývá, že podstatnou část korpusu tvoří skupina idiomů obsahujících pouze jednu číslovku; konkrétně se ve slovníku objevilo dohromady 1 422 takových idiomů, což tvoří 66,89 % celkového korpusu. Skupina idiomů *chéngyǔ*, které obsahují právě dvě číslovky zastupuje 32,27 % z celkového korpusu, což čítá 686 idiomů. Téměř zanedbatelnou část korpusu pak představují skupiny *chéngyǔ* se třemi a čtyřmi číslovkami. Při sestavování korpusu jsem se setkala pouze s

deseti idiomy, které obsahovaly právě tři číslovky (0,47 %) a pouhých osm idiomů obsahovalo čtyři číslovky tvořících tudíž 0,38 % z celkového korpusu.

počet číslovek	počet idiomů	procentuální podíl
1	1 422	66,89 %
2	686	32,27 %
3	10	0,47 %
4	8	0,38 %
celkem	2 126	100 %

Tabulka č. 1: Počet idiomů v korpusu

Forma těchto idiomů přebírá strukturu založenou na gramatice klasické čínštiny, která je, oproti moderní čínštině, založena na jednoslabičných slovech. „Klasická čínština je v podstatě jazykem monosylabickým, to znamená, že se v ní ve velké většině vyskytují slova jednoslabičná.“⁵ Číslovka tak funguje jako jeden konkrétní morfém (resp. slovo) v rámci čtyřznakového idiomu.

Každá takto vytvořená skupina idiomů je poté kvantitativně a kvalitativně rozebrána. Nejprve se zaměřuji na kvantitativní analýzu skupin idiomů *chéngyů* s ohledem na výskyt jednotlivých číslovek a jejich pozici v daných idiomech. U každé zkoumané skupiny lze z uvedených tabulek zjistit počet idiomů s danou číslovkou či číslovkami, počet výskytů jednotlivých číslovek a procentuální podíl z celkového počtu. U skupiny se dvěma číslovkami je navíc porovnána číselná hodnota obou číslovek v rámci jednoho idiomu.

Kvalitativní morfologicko-syntaktická analýza spočívá v pozorování syntaktických struktur v jednotlivých příkladových idiomech v každé vyčleněné skupině, což považuji za největší přínos této práce. U každé skupiny idiomů je s ohledem na počet a pozici číslovky vybráno pět idiomů, na kterých syntaktickou strukturu rozebírám. První skupinu idiomů *chéngyů* s právě jednou číslovkou dále rozdělují na čtyři podskupiny v závislosti na pozici číslovky (tj. „#BCD“, „A#CD“, „AB#D“, „ABC#“).⁶ Skupinu idiomů *chéngyů* s právě dvěma číslovkami rozdělují na stejném principu do šesti podskupin (tj. „#B#D“, „A#C#“, „#BC#“, „##CD“, „AB##“, „A##D“). Skupinu idiomů *chéngyů* s právě třemi

⁵ VOCHALA, Jaromír a Žu-čen VOCHALOVÁ, *Úvod do gramatiky klasické čínštiny*, Praha: Univerzita Karlova, 1976: 8.

⁶ Symbol „#“ označuje číslovku, zatímco písmena „ABCD“ označují ostatní morfémy (resp. slova).

číslovkami rozdělují do čtyř podskupin (tj. „###D“, „#B##“, „##C#“, „A###“). V této skupině se však objevuje pouze deset idiomů, v první podskupině „###D“ byly nalezeny a analyzovány čtyři idiomy, v druhé podskupině „#B##“ byly nalezeny a analyzovány také čtyři idiomy, ve třetí podskupině „##C#“ pak pouze dva idiomy a v poslední podskupině „A###“ nevyhověl zadaným podmínkám ani jeden idiom. Poslední skupina idiomů *chéngyǔ* se čtyřmi číslovkami obsahuje osm idiomů, z nichž bylo vybráno pět příkladových. Celkový počet analyzovaných idiomů čítá 64. Idiomy v každé podskupině byly vybírány náhodně, avšak s ohledem na variabilitu číslovek obsažených v idiomu. Každý zkoumaný idiom je zaznamenán nejprve ve zjednodušených znacích, poté v transliteraci *pīnyīn* s tónovými značkami, následuje grafické znázornění větných členů ve zkratkách,⁷ funkce číslovky je označena tučně. Dále je uveden doslovný překlad jednotlivých znaků, nakonec celkový význam idiomu. Výsledkem analýzy každé skupiny jsou tabulky, které prezentují syntaktickou funkci číslovky v rámci idiomu a variabilitu syntaktických struktur. Výjimkou je poslední skupina idiomů se čtyřmi číslovkami, ve které nebylo možné provést jakoukoliv syntaktickou analýzu.

3 Idiomy *chéngyǔ* 成语

Čtyřznakové idiomy *chéngyǔ* jsou specifikem čínské slovní zásoby. Detailní definice těchto idiomů byla již provedena v rámci mé bakalářské práce, proto jsou zde v rámci této kapitoly shrnuty nejdůležitější informace.⁸ Mě Guófán rozlišuje dva přístupy v definici idiomů *chéngyǔ*. První přístup spočívá ve vnímání idiomů v širším pojetí jako ustálená slovní spojení. Zmíněná definice koresponduje s definicí ze slovníku *Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn*, která byla použita pro účely této práce. Druhý přístup spočívá v užším vnímání idiomů, ty v sobě zahrnují i literární aluzi. Mě Guófán idiomům *chéngyǔ* v užším pojetí přisuzuje čtyři základní charakteristiky (*xìng* 性): ustálenost (*dìngxíngxìng* 定型性), habituální charakter (*xíyòngxìng* 习用性), historicita (*lìshìxìng* 历史性) a národní charakter (*mínzúxìng* 民族性).⁹

Co se týče formy a jazyka idiomů *chéngyǔ*, lze říci, že vychází z klasické čínštiny, potažmo literárního jazyka *wényán* 文言. Timothy Nall hovoří o tom, že metonymické

⁷ Viz začátek práce „Seznam zkratk a symbolů“.

⁸ Viz SCHIELOVÁ 2015, 14–17.

⁹ Viz Mě, Guófán 马国凡, *Chéngyǔ* 成语, Hohhot: Nèi Měnggǔ Rénmín Chūbǎnshè 内蒙古人民出版社, 1978: 6–8.

narážky, tonální prozodie a zejména čtyřslabičná forma idiomů *chéngyǔ* odráží vliv klasické čínské literatury a poezie.¹⁰ Vnitřní gramatické struktury idiomů se řídí spíše syntaktickými pravidly klasické než moderní čínštiny. Považme např. idiom „*shēng dōng jī xī* 声东击西“, doslovně přeložen jako „hrozit z východu a zaútočit ze západu“, přeneseně pak „odlákat pozornost“. Slovo *shēng* 声 je v moderní čínštině užíváno jako substantivum „zvuk, hlas“, v tomto případě vystupuje jako sloveso „dělat hluk“, lokativní substantiva *dōng* 东 a *xī* 西 se objevují v pozici za akčními slovesy, což je v klasické čínštině běžné, v moderní čínštině však ne.¹¹

Klasická čínština, a potažmo tedy i idiomy *chéngyǔ*, je založena na jednoslabičných slovech. Každý znak idiomu lze tedy až na výjimky považovat za plnovýznamové slovo. Považme např. idiom „*jiàn yì sī qiān* 见异思迁“ (uvidět něco jiného a ihned změnit původní názor). Každý znak zde přispívá k celkovému významu idiomu samostatně. Pokud by stejná myšlenka měla být vyjádřena v moderní čínštině, která je založena spíše na dvojslabičných či trojslabičných slovech, bylo by zapotřebí mnohem více znaků (srov. *kàndào bù yí yàng de dōngxi jiù xiǎng gǎibiàn* 看到不一样的东西就想改变). Použití jednoslabičných slov tak umožňuje vyjádřit poměrně obtížný význam pomocí pouhých čtyř znaků.¹²

Mnohé jednoslabičné výrazy a slova v idiomech si také zachovávají výslovnost pocházející z klasické čínštiny. Např. v idiomu „*yī pù shí hán* 一暴十寒“ (doslovně přeloženo jako „nechat něco na slunci den a chladit deset dní“, přeneseně pak „sporadické úsilí“), je slovo *pù* 暴 ve významu podle klasické čínštiny „nechat něco na slunci“, zatímco v moderní čínštině je stejný znak běžný ve výslovnosti *bào* s významem „násilný“.¹³

¹⁰ Viz NALL, Timothy M., *An Analysis of Chinese Four-character Idioms Containing Numbers: Structural Patterns and Cultural Significance*, Muncie: Ball State University, 2009: 2.

¹¹ Viz ZHANG, Xin, *Chengyu as Cultural Performances: Insights into Designing Pedagogical Materials for Four-Character Chinese Idiom*, Columbus: Ohio State University, 2012: 29.

¹² Viz ZHANG 2012, 29–30.

¹³ Tamtéž.

4 Číslovky (*shùcí* 数词) jako slovní druh a jejich syntaktické funkce

Číslovky (*shùcí* 数词) jsou jedním ze slovních druhů vyjadřujících kvantitu. Číslovky se zpravidla dělí na základní (*jīshùcí* 基数词), řadové (*xùshùcí* 序数词) a neurčité číslovky (*gài shùcí* 概数词).¹⁴ Mezi číslovky základní zahrnujeme celá čísla (*zhěngshù* 整数), zlomky (*fēnshù* 分数), desetinná čísla (*xiǎoshù* 小数) a násobné číslovky (*bèishù* 倍数).

Číslovky základní (*jīshùcí* 基数词) označující počet dělíme na:

- číslovky označující jednotky (*xìshùcí* 系数词): *yī* 一 „jeden“, *èr* 二 „dva“, *sān* 三 „tři“, *sì* 四 „čtyři“, *wǔ* 五 „pět“, *liù* 六 „šest“, *qī* 七 „sedm“, *bā* 八 „osm“, *jiǔ* 九 „devět“, *shí* 十 „deset“, *liǎng* 两 „dva“
- číslovky označující řády (*wèishùcí* 位数词): *shí* 十 „deset“, *bǎi* 百 „sto“, *qiān* 千 „tisíc“, *wàn* 万 „deset tisíc“, *yì* 亿 „sto miliónů“
- složené číslovky (*fùhé shùcí* 复合数词): *yīqiān èrbǎi wǔshí sān* 一千二百五十三 „1253“¹⁵

Zlomky (*fēnshù* 分数) se vyjadřují frází *Y fēn zhī X* 分之 X, kde X tvoří čitatele a Y tvoří jmenovatele zlomku, např. „2/3“ zapisujeme jako *sān fēn zhī èr* 三分之二. Desetinná čísla (*xiǎoshù* 小数) se vyjadřují spojením desetinnou čárkou, která se čte jako *diǎn* 点. Čísla za desetinnou čárkou se vždy čtou po jednotkách, čísla před desetinnou čárkou lze číst jako složené číslovky nebo po jednotkách, např. „138,45“ lze číst buď *yībǎi sānshíbā diǎn sìwǔ* 一百三十八点四五 nebo *yī sān bā diǎn sì wǔ* 一三八点四五. Násobné číslovky (*bèishù* 倍数) se vyjadřují spojením číslovky se slovesným numerativem *bèi* 倍 „násobek“.¹⁶

¹⁴ Viz Číslovky [online], [cit. říjen 2018], dostupné z: <https://wiki.cinstina.upol.cz/index.php/Číslovky>.

¹⁵ Viz LIÚ, Yuèhuá 刘月华, et al, *Shíyòng xiàndài hànyǔ yǔfǎ* 实用现代汉语语法, Peking: Shāngwù Yìnshūguǎn 商务印书馆, 2001: 115–116.

¹⁶ Viz LIÚ 2001, 117–118.

Neurčité číslovky (*gàishùcí* 概数词) se dají vyjádřit několika způsoby. Prvním způsobem je postavení dvou po sobě jdoucích jednotek vedle sebe, např. *qī bā suì* 七八岁 „sedm osm let, *shíwǔ liù ge rén* 十五六个 „patnáct šestnáct osob“. Druhým způsobem je vyjádření pomocí výrazů *lái* 来 „přibližně“ (*shí lái ge rén* 十来个人 „okolo patnácti lidí“), *duō* 多 „přes“ (*wǔshí duō jīn* 五十多斤 „přes padesát t'ínů/přes 25 kg“), *bǎ* 把 „přibližně“ (*bǎi bǎ rén* 百把人 „přibližně sto lidí“), *zuǒyòu* 左右 „kolem“ (*shí'èr zuǒyòu* 十二左右 „okolo dvanácti“), *qiánhòu* 前后 „okolo časového bodu“ (*Chūnjié qiánhòu* 春节前后 „kolem čínského Nového roku“), *shàng-xià* 上下 „kolem“ (*èrshí suì shàng-xià* 二十岁上下 „kolem dvaceti let“), *yǐshàng* 以上 „nad“ (*yī nián yǐshàng* 一年以上 „nad jeden rok“), *yǐxià* 以下 „pod“ (*èrshí suì de qīngnián* 二十岁的青年 „mladiství pod dvanáct let“), *jǐ* 几 „několik“ (*jǐ shí běn shū* 几十本书 „několik desítek knih“) atd.¹⁷

Řadové číslovky (*xùshùcí* 序数词) označují pořadí, nejčastěji se tvoří pomocí prefixu *dì* 第, např. *dì qī tiān* 第七天 „den sedmý“.¹⁸

Zvláštní číslovka *bàn* 半 vyjadřuje jednu polovinu z určitého celku. Pokud před ní nestojí celé číslo, pak se staví před měrové slovo (např. *bàntiān* 半天 „půl dne“). Pokud před ní stojí celé číslo, pak se uvádí v pozici za měrovým slovem (např. *yī gè bàn píngguǒ* 一个半苹果 „jedno a půl jablka“). Číslovka *bàn* 半 však není zahrnuta do korpusu této práce.¹⁹

V této části práce je postupně provedena klasifikace číslovek jako slovního druhu a jejich syntaktických funkcí podle gramatických systémů Zhū Déxīho, Oldřicha Švarného, T.N. Nikitiny, Jaromíra Vochaly a Žu-čen Vochalové. Nikitina i Vochala provádí klasifikaci na základě gramatiky klasické čínštiny. Jak již bylo výše uvedeno, idiomy *chéngyǔ* přejímají styl klasické čínštiny, potažmo literárního jazyka *wényán*, na druhou stranu klasifikace podle Zhū Déxīho a Švarného napomáhají k pochopení rozdílů mezi klasickou a moderní čínštinou, a dotváří tak celkový obraz číslovek jako slovního druhu a jeho proměny v čase.

¹⁷ Viz LIÚ 2001, 119–123.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Viz LIÚ 2001, 127.

4.1 Zhū Déxīho klasifikace

Zhū Déxī řadí číslovky mezi substantivní slovní druhy (*tǐcí* 体词).²⁰ Rozlišuje pak několik druhů číslovek. Jako první uvádí koeficientní číslovky (*xìshùcí* 系数词), mezi které řadí: *yī* 一, *èr* 二, *sān* 三, *sì* 四, *wǔ* 五, *liù* 六, *qī* 七, *bā* 八, *jiǔ* 九, *shí* 十, *liǎng* 两, *jǐ* 几, *duōshǎo* 多少. Dalším druhem jsou číslovky řádů (*wèishùcí* 位数词), jmenovitě: *shí* 十, *bǎi* 百, *qiān* 千, *wàn* 万, *yì* 亿. Pro sestavení složených číslovek se pak standardně spojují koeficientní číslovky na prvním místě s číslovkami řádů. Mezi skupinu neurčitých číslovek Zhū Déxī řadí *lái* 来, *duō* 多, *hǎoji* 好几. Tyto číslovky vyjadřují přibližný počet, stojí-li mezi složenou číslovkou a měrovým slovem. Samostatně řadí číslovky *hǎoxiē* 好些 a *ruògān* 若干, jejichž specifikum tkví v postavení přímo před podstatným jménem nebo měrovým slovem. Zvláště vymezuje číslovku *bàn* 半.²¹ Číslovky dále dělí na základní a řadové.²² Zhū Déxī ustavuje kategorii složitých koeficientních číslovek, kterou dělí do několika podkategorií. Jako první zmiňuje jednoduchou koeficientní strukturu (např. *èrshí wàn* 二十万), dále koordinativum dvou koeficientních číslovek (např. *qī bā wàn* 七八万), kompozitní/složenou číslovku (např. *èrshíwǔ wàn* 二十五万) a číslovky s číslovkou řádu (např. *wàn wàn* 万万). Zajímavé je, že poslední zmiňovanou číslovku nepovažuje za složenou číslovku, ale za jednoduchou. Uvedený typ číslovek se objevuje v morfologicko-syntaktické části této diplomové práce u idiomů *chéngyǔ* se čtyřmi číslovkami.²³ Zhū Déxī se také věnuje rozdílu mezi číslovkami *èr* 二 a *liǎng* 两, které jsou obě zahrnuty do korpusu této práce. Číslovka *èr* 二 se používá při počítání, jako koeficientní číslovka v určitých případech (*èrshí* 二十, *èrqiān* 二千), před měrovými jednotkami, s nimiž tvoří spojení číslovky a měrového slova, ne však před dalšími měrovými slovy, na koncové pozici číslovkového spojení *yībǎi líng èr* 一百零二 a *shí èr* 十二, a jako řadová číslovka s prefixem *dì* 第. Oproti tomu se číslovka *liǎng* 两 používá před měrovými slovy s výjimkou měrové jednotky *liǎng* 两.

²⁰ Viz ZHŮ, Déxī 朱德熙, *Zhū Déxī wénjí I* 朱德熙文集 I, Peking: Shāngwù Yìnshūguǎn 商务印书馆, 1999: 51, čl. 4.

²¹ Viz ZHŮ 1999, 55–56, čl. 4.5.

²² Viz ZHŮ 1999, 56, čl. 4.6.

²³ Viz ZHŮ 1999, 57–58, čl. 4.9.

4.2 Švarného klasifikace

Oldřich Švarný řadí číslovky mezi synsémantická slova.²⁴ V této práci však s číslovkami pracuji jako s autosémantickými (samostatnými) slovy.²⁵ Švarný po komparaci čínských číslovek s číslovkami v indoevropských a semitských jazycích vyvozuje závěr, že charakter jmen, který je poplatný číslovkám v indoevropských a semitských jazycích, je v čínštině funkční pouze u číslovek s hodnotou 1-9, a to pouze u matematických vzorců, čísel kapitol apod. Podle Švarného číslovky v ostatní případech zastávají spíše určení podstatných jmen. Za těchto okolností navíc přibírají měrové slovo. Spojení číslovky a měrového slova již nabývá jmenného charakteru.²⁶ Švarný přisuzuje číslovkám řádů (konkrétně pak *bǎi* 百, *qiān* 千, *wàn* 万) vlastnosti měrových jednotek.²⁷ Přibližný počet lze pak tvořit umístěním dvou číslovek vedle sebe či užitím slova *lái* 来 nebo slova *duō* 多 za číslovku. V druhém případě však číslovka musí být složená a vyjádřená v celých rádech. Zmiňuje další slovní obraty, které se mohou dále používat (např. *yǐshàng* 以上, *de yàngzi* 的样子, *dàgài* 大概).²⁸ Švarný se taktéž věnuje problematice číslovek *èr* 二 a *liǎng* 两 a jejich rozdílnému užití. Číslovka *èr* 二 se používá při abstraktním počítání, jako součást složených číslovek, u řadových číslovek s prefixem *dì* 第 a u měrové jednotky *liǎng* 两. Číslovka *liǎng* 两 se poté užívá v případech složenin s měrovými slovy a u čísel vyjadřujících celé stovky, tisíce, desetitisíce či stamiliony.²⁹

4.3 Nikitina klasifikace

Na tomto místě uvádím přístup Nikitiny, která hovoří o tom, že plnovýznamová slova, kam řadí i číslovky, v klasické čínštině zastávají jak gramatické funkce běžné, tak funkce zvláštní.³⁰ Nedefinuje číslovky jako slovní druh, spíše se zaměřuje na funkce, které mohou zastávat ve větě. Nikitin přístup byl také zohledněn v mé bakalářské práci; pro ucelenost této magisterské práce klasifikaci zmiňuji i zde. Nikitina za běžné funkce

²⁴ ŠVARNÝ, Oldřich, *Učební slovník jazyka čínského I*, Olomouc: Univerzita Palackého, 1999: 28.

²⁵ Synsémantickou neboli vázanou funkční charakteristikou slova jsou slova s vlastním lexikálním významem, avšak jako větné členy musí vystupovat jedině v bezprostřední vazbě s jinými slovy. Oproti tomu autosémantické funkční charakteristiky mohou vystupovat jako samostatné větné členy bez další vazby.

²⁶ Viz ŠVARNÝ, Oldřich a UHER, David, *Hovorová čínština v příkladech III*, Olomouc: Univerzita Palackého, 1998: 106–107, čl. 3.1.6.

²⁷ Viz ŠVARNÝ, Oldřich a UHER, David, *Úvod do studia hovorové čínštiny*, Olomouc: Univerzita Palackého, 1997: 98, §20.

²⁸ Viz ŠVARNÝ a UHER 1997, 98–99, §20.

²⁹ Viz ŠVARNÝ a UHER 1997, 147, §57; 156, §62.4

³⁰ Viz NIKITINA, T. N., *Gramatika staročínských textů*, Praha: Karolinum, 2005: 4–5.

číslovek považuje funkci přívlastku ke jmennému větnému členu, uvažme např. spojení *bāi chuān* 百川, v překladu „sto řek“. Další běžnou funkcí číslovek je určení ke slovesnému přísudku, např. idiom „*yī bǎn yī yǎn* 一眼“ s doslovným významem „jednou zahrát podle přízvuchné doby, jednou zahrát podle nepřívuchné doby“, přeneseně pak ve významu „dělat věci metodicky a svědomitě“. Poslední běžnou funkcí číslovek je funkce přísudku bez předmětu, což lze spatřit např. v idiomu „*yī ér bù dǎng* 一而不党“, přeloženo jako „být sjednocený, a ne rozdělený do frakcí či vrstev. Číslovka *yī* — zde navíc nereferuje ke své číselné hodnotě, avšak nabývá významu „být sjednocený“. Za zvláštní funkce pak číslovkám přiřazuje funkci přísudku s předmětem, uvažme např. *yī tiānxià* 一天下, přeloženo jako „sjednotit Podnebesí“. Konečně zmiňuje funkci číslovek jako jmenného větného členu. Tato funkce se objevuje velmi často v níže prováděné syntakticko-morfologické analýze idiomů této práce.³¹

4.4 Vochalova klasifikace

Na tomto místě představuji Vochalovu klasifikaci slov v klasické čínštině, který dělí slova na plná (*shící* 实词), jenž jsou plnovýznamová, a prázdná (*xūcí* 虚词), která nazývá slovy pomocnými nebo funkčními. Tato slova slouží k vyjádření různých gramatických vztahů mezi slovy, syntagmaty nebo větami. Sám Vochala uvádí, že přístupy, do jaké kategorie slova klasické čínštiny zařadit, se různí. Mezi slova plná zařazuje jména (substantiva, měrové jednotky, slova s významem místa a času, zájmena), predikativa (slovesa, adjektiva a námi zkoumané číslovky), adverbia a citoslovce. Prázdná slova pak klasifikuje podle jejich gramatické funkce a zařazuje předložky, spojky, partikule a gramatická slove.³² Za zmínku stojí výskyt prázdných slov v korpusu v rámci této práce. V idiomech *chéngyǔ* obsahujících číslovky se vyskytují tzv. gramatická slove, zejména pak slove *zhī* 之, které vystupuje v řadě funkcí, zvláště ve funkci ukazatele atributivního vztahu, jako například v idiomu 38).³³ Vochala dále definuje funkce číslovek v klasické čínštině, kdy říká, že číslovky vystupují ve větě ve funkci přísudku, ve funkci určujícího členu v syntagmatech se vztahem atributivní či adverbiální determinace, vyskytují se i jako jmenné jednotky v podmětné nebo předmětné funkci.³⁴ Vochala dělí číslovky na základní určité a neurčité. Základní číslovky se shodují

³¹ Projev jednotlivých funkcí na příkladech viz SCHIELOVÁ 2015, 20.

³² Viz VOCHALA a VOCHALOVÁ 1976, 13–14.

³³ Viz VOCHALA a VOCHALOVÁ 1976, 101.

³⁴ Viz VOCHALA a VOCHALOVÁ 1976, 45.

s číslovkami v moderní čínštině, a to i v jednotlivých řádech číslovek. Mezi jednotky řadí: *yī* 一, *èr* 二, *sān* 三, *sì* 四, *wǔ* 五, *liù* 六, *qī* 七, *bā* 八 a *jiǔ* 九. Za další řády považuje: *shí* 十, *bǎi* 百, *qiān* 千 a *wàn* 万. Složené číslovky se tedy tvoří stejným způsobem jak v moderní čínštině (tj. formou atributivního spojení, např. *èr bǎi* 二百). Vochala zmiňuje zajímavost v odlišnosti tvoření složených číslovek situovanou do doby Válčících států, kdy se koordinační vztah vyjadřoval pomocí slov *yǒu* 有 nebo *yòu* 又. Například číslovka „dvanáct“ se podle tohoto způsobu zapisovala jako *shí yǒu èr* 十有二. Vochala dále zmiňuje i číslovku *liǎng* 两, která se v současné čínštině používá pro počet „dva“, v klasické čínštině však nabývala i významu „jeden pár“ nebo „oba“. Co se týče číslovky *líng* 零 (nula), v klasické čínštině se nevyjadřovala.³⁵ Mezi neurčité číslovky pak Vochala řadí *shù* 数 (několik, mnoho), *jǐ* 几 (několik), *zhòng* 众 (všichni, každý), *qún* 群 (všichni), *zhū* 诸 (všichni, každý) aj. Zmiňuje, že některé číslovky určité, jako např. *bǎi* 百, *wàn* 万 či *sì* 四 nebo *wǔ* 五, byly užívány i v neurčitém významu „všichni“, což lze pozorovat i v idiomech *chéngyǔ*.³⁶ Uvažujme například níže rozebíraný idiom 11) „*ào nì wàn wù* 傲睨万物“ (být nesmírně arogantní, pohrdavý), kde doslovně přeložené spojení „deset tisíc věcí“ vystupuje v neurčitém významu „všechno“.

Jak již bylo zmíněno výše, do korpusu této práce byly zahrnuty ty idiomy, které obsahovaly základní číslovky označující jednotky (Zhū Dèxīn nazývány jako koeficientní číslovky) a řády. Do korpusu byly zahrnuty obě formy číslovky „dva“, tj. *èr* 二 i *liǎng* 两, přičemž byl brán v potaz rozdíl v užití, ale i významový rozdíl v klasické a moderní čínštině, který zmínil Vochala. Vochala rovněž hovoří o absenci číslovky „nula“ (*líng* 零) v klasické čínštině, což se potvrdilo i v idiomech *chéngyǔ*. Idiomy s morfémem *líng* 零 se sice ve slovníku objevují, při bližší analýze však lze zjistit, že daný morfém vystupuje ve významu „roztroušený“ či „padat“. Švarný považuje číslovky za syntematické funkční charakteristiky, v analýze této práce však s číslovkami pracují jako se samostatnými větnými členy. Nikitina i Vochala se shodují na funkčních charakteristikách číslovek, Nikitina pouze dělí funkce na běžné a zvláštní. Na příkladech bylo dokázáno, že se dané charakteristiky objevovaly i v korpusu idiomů této práce.

³⁵ Viz VOCHALA a VOCHALOVÁ 1976, 45–46.

³⁶ Viz VOCHALA a VOCHALOVÁ 1976, 46–47.

5 Kulturně-antropologický aspekt čísel v čínském prostředí

Na tomto místě je rozveden kulturně-antropologický aspekt symboliky čísel v čínském prostředí, kterému je i v současnosti přikládán důležitý význam. Čísla mají svůj specifický, tradiční význam, který je spjat s mnohými pověrami. Bakalářská práce se zmíněnému tématu věnovala pouze krátce, ukázala, jak se v dnešní Číně neustále používá příznivých čísel a vyhýbá se nepříznivým číslům. Obecně jsou čísla lichá vnímána jako čísla příznivá, jelikož jsou přisuzovány principu *yáng* 阳, zatímco sudá čísla jsou přisuzovány principu *yīn* 阴.³⁷ Čínská kultura bývá spojována s myšlenkou splynutí s přírodou. V této perspektivě neexistuje dělítka mezi lidskou činností, přírodou a nadpřirozenem. Toto nasvědčuje, že pověřivost má v čínské kultuře značný vliv.³⁸ Bylo zjištěno, že např. tradiční představy o *fēng shuǐ* 风水 značně ovlivňují každodenní život v čínské kultuře. Není neobvyklá situace, kdy si čínské firmy přizvou odborníky na geomantii, aby rozhodli, zda budova či kancelář směřují správným směrem v souladu s *fēng shuǐ*. Kancelářská budova může dokonce zůstat i prázdná, pokud je v rozporu s tímto principem.³⁹ Podobný vliv mají v čínském prostředí i čísla a jejich symbolika. V této části se proto podrobněji věnuji jednotlivým číslům jakožto kulturně-antropologickému jevu typickému pro čínské prostředí za účelem dotvoření celkového obrazu řešeného tématu.

5.1 Číslo „jedna“ (yī 一)

Ačkoliv se může zdát, že „jedna“ je nejjednodušší celé číslo, v čínském prostředí však zaujímá velmi podstatnou roli; nese v sobě velmi specifický význam a velké množství konotací. „Jedna“ tvoří v čínském prostředí počátek všech věcí, jakožto i počátek vesmíru. Hovoří se o tom již v díle *Lǎozǐ*, kde je takto vysvětleno *dào* 道.

Správná cesta zrodí první věc,
první věc zrodí druhou věc,
druhá věc zrodí třetí věc,

³⁷ Viz SCHIELOVÁ 2015, 18–19.

³⁸ Viz LEE, C. Simmons a Robert M. SCHINDLER, „Cultural Superstitions and the Price Endings Used in Chinese Advertising“, *Journal of International Marketing* 11/2 (2003): 102.

³⁹ Viz 3 Things Matter: Location, Location and *Feng Shui* [online], [cit. říjen 2018], dostupné z: <https://www.nytimes.com/1997/01/27/world/3-things-matter-location-location-and-feng-shui.html>.

třetí věc zrodí všechny věci.⁴⁰

Podle něj je *dào*, tedy v tomto případě „jedna“, nedělitelné, dokonalé. Timothy Nall uvádí další významy tohoto čísla, kdy představuje například sever, zimu, černou barvu, překážky, základy, ale i střechy nebo nebe. Číslo „jedna“ zahrnuje i vše, co je malé, limitované či neočekávané.⁴¹

5.2 Číslo „dva“ (èr 二)

Podle Eberharda je číslo „dva“ přiřazováno k zemi. Kromě toho hraje roli i při věštění, zejména v Knize proměn, které je založeno na binárním systému.⁴² Číslo „dva“ díky dualitě *yīnu* a *yángu* v sobě zahrnuje jak rovnováhu, tak protichůdnost. Zhào dále zmiňuje i poměrně zajímavý náhled na číslo „dva“ v souvislosti s porovnáním k „dokonalému číslu jedna“, kdy se číslo „dva“ objevuje ve slovech, která v sobě obsahují pejorativní význam. Jako příklad lze uvést spojení *èrfáng* 二房, což znamená „konkubína“, *èrnǎi* 二奶 lze přeložit jako „milénka“ či „druhá žena“, nebo například slovo *èrlíuzi* 二流子 vyjadřující „flákače, povaleče“.⁴³ Nall zmiňuje jih, posílení, úsilí, extrémní či přechod jako další možné výklady daného čísla.⁴⁴

5.3 Číslo „tři“ (sān 三)

Číslo „tři“, jakožto liché, *yángové*, a tudíž příznivé číslo, v sobě nese mnoho významů. Již v prvním čínském analytickém slovníku Vysvětlení znaků jednoduchých a složených (*Shuōwén Jiězì* 说文解字), zkompilem filologem Xǔ Shènem za dynastie Hàn, se hovoří právě o významu znaku pro číslo „tři“. Xǔ Shèn vnímá tento znak jako složení tří komponentů: horní vodorovný tah představuje nebe, spodní tah zemi, a tah, co je mezi nebem a zemí reprezentuje člověka. Člověk se tak podílí na vytváření a funkci všech věcí.⁴⁵ Eberhard dále hovoří o tom, že od trojice nebe, člověk, země „[...] je odvozováno množství ‚cyklů se třemi elementy‘“.⁴⁶ Nall poukazuje na fakt, že základní

⁴⁰ Chinese Text Project [online], *Dàodéjīng* 42, dostupné z: <https://ctext.org/dao-de-jing/ens>, v překladu Sehnala. SEHNAL, David (přel.), *Knihy Laozi: překlad s filologickým komentářem*, 1. vydání, Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2013: 215.

⁴¹ Viz NALL 2009, 192.

⁴² Viz EBERHARD, Wolfram, *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*, Praha: Volvox Globator, 2001: 61.

⁴³ Viz ZHÀO, Yàlán 赵亚岚, *Shùzì Chéngyǔ Duō Jiǎodù Fēnxi* 数字成语多角度分析, Kāifēng: Hénán University, 2012: 17. Magisterská práce.

⁴⁴ Viz NALL 2009, 192.

⁴⁵ Viz Lǐ, Yà 李亚, *Hànyǔ Shùzì Chéngyǔ Zài Duìwài Hànyǔ Jiàoxué Zhōng De Yīngyòng Tànsuǒ Jí Jiànyì* 汉语数字成语在对外汉语教学中的应用探索及建议, Chóngqìng: Chóngqìng University, 2013: 12.

⁴⁶ Viz EBERHARD 2001, 251.

koncepty náboženství, filozofie nebo ctnostného jednání jsou často slučovány do trojic.⁴⁷ Příkladem tak můžou být tři náboženství (*sān jiào* 三教), které se vztahují ke konfucianismu, taoismu a buddhismu, a s buddhismem spojená Tripitaka neboli tři koše, které označují hlavní část buddhistických kánonů, nebo tři klenoty (*sān bǎo* 三宝), jimiž jsou Buddha, Buddhova nauka dharma a buddhistická obec sangha.⁴⁸ Zajímavé je také tvoření určitých znaků vyjadřující posílený význam znaku původního. Jedná se o situaci, kdy je znak složen z grafémů sestavených opakováním téhož prvku piktografické povahy, označují se také jako znaky polysomatické. Považme tak například znak „*rén* 人“ s významem člověka, tři lidé však označují „*dav*“ (*zhòng* 众), tři stromy (*mù* 木) označují „*hustý les*“ (*sēn* 森).⁴⁹ Xiàng Hán poukazuje na to, že číslo „tři“ je chápáno jako dokonalé a harmonické číslo, zahrnuje totiž jak číslo „jedna“ (tedy složku *yáng*) a zároveň číslo „dva“ (tedy složku *yīn*).⁵⁰ Zhào dále hovoří o tom, že zejména v tradičním pojetí prostoru, času a látky je toto číslo všudypřítomné, jelikož lze vždy najít jakýsi střed, který ztotožňuje s číslem „tři“. Tento střed může být mezi levou a pravou stranou, mezi ránem a večerem, ve velikosti, ve hmotnosti, výšce atp.⁵¹ Nall rozvádí další významy tohoto čísla, podle něj v sobě zahrnuje konotace rozmanitosti, opakování. Z pohledu světových stran představuje východ. Nall oproti Zhàovi hovoří o tom, že toto číslo v sobě zahrnuje konotace nestálosti a nedostatku rovnováhy.⁵²

5.4 Číslo „čtyři“ (*sì* 四)

Číslo „čtyři“ je obecně považováno za velmi nepříznivé, jelikož je homofonní se slovem pro smrt (*sǐ* 死). Tento fenomén si dokonce již získal své jméno, tzv. „tetrafobie“. Snaha vyhybat se použití čísla „čtyři“ zasahuje do různých sfér; bylo například dokázáno, že se toto číslo téměř vůbec neuzívá jako koncová číslice v uvádění cen produktů na čínském trhu, oproti tomu je však v oblíbě užíváno číslice „osm“.⁵³ Veletržní budova 1009 ve Vancouveru postrádá 4., 14., 24. a 34. patro s ohledem na vnímání čísla „čtyři“ v

⁴⁷ Viz NALL 2009, 192.

⁴⁸ Viz LOPEZ, Donald S. *Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učením*, 2. vydání, Brno: Barrister & Principal, 2010: 19.

⁴⁹ Viz ZÁDRAPA, Lukáš a Michaela PEJČOCHOVÁ, *Čínské písmo*, Praha: Academia, 2009: 50.

⁵⁰ XIÀNG, Hán 向晗, *Miànxiàng Duìwài Hànyǔ De Shùzì Chéngyǔ Yánjiū: Yǐ Hán “Sān” Zì Chéngyǔ Wèilì* 面向对外汉语的数字成语研究: 以含“三”字成语为例, Chángshā: Húnán Normal University, 2012: 18. Magisterská práce.

⁵¹ Viz ZHÀO 2012, 18.

⁵² Viz NALL 2009, 192.

⁵³ Viz LEE a SCHINDLER 2003, 108.

čínské komunitě, a to z důvodu snahy nalákání čínských investorů a obchodníků.⁵⁴ V Hong Kongu pak obytným budovám jako např. „Vision City“ nebo „The Arch“ chybí 40. až 49. patro. V tomto případě však „tetrafobie“ slouží jako výmluva pro výstavbu vyšších pater, a tím tak uměle navyšuje ceny bytů, jelikož bytové jednotky ve vyšších patrech jsou oceněny podstatně větší částkou.⁵⁵ Původní význam čísla však označuje spíše vnímání prostoru v souvislosti se čtyřmi světovými stranami a čtyřmi moři, což představuje celý svět. Číslo „čtyři“ také představuje západ jako světovou stranu.⁵⁶

5.5 Číslo „pět“ (*wǔ* 五)

Podobně jako číslo „čtyři“, tak i číslo „pět“ je spojováno s vnímáním prostoru, do tohoto konceptu přináší „pátou světovou stranu“, totiž „střed“. „Pět“ představuje velmi symbolické číslo, existuje velké množství složenin; například pět vnitřností, pět vůní, pět pravidel jednání, pět barev, pět posvátných hor, pět fází (*wǔ xíng* 五行) či pět jedů, pro které mají různá období čínské historie jiné symboly.⁵⁷

5.6 Číslo „šest“ (*liù* 六)

Číslo „šest“ je vnímáno jako příznivé, Číňané jej často používají například ve svých telefonních číslech.⁵⁸ Toto číslo se také spojuje se severní světovou stranou a se zimou.⁵⁹

5.7 Číslo „sedm“ (*qī* 七)

Původně se tímto číslem se označovalo Slunce, Měsíc a pět planet.⁶⁰ Existuje starý zvyk, kdy se každých sedm dní po smrti člověka předkládají oběti, tento rituál končí po čtyřiceti devíti dnech, tudíž se vykoná celkem sedmkrát. Uvedený rituál se označuje pojmem *zuò qī* 做七, tedy doslovně přeloženo jako „dělat sedmičku“. Podle čínského mýtu o tkadleně a pasáku krav se sedmého dne sedmého měsíce lunárního kalendáře koná slavnost mladých dívek (*Qīxījié* 七夕节). Vlivem tohoto mýtu o odloučení v sobě číslo „sedm“ implikuje i smutek a neštěstí.⁶¹ Ačkoliv se jedná o číslo obsahující složku *yáng*,

⁵⁴ Viz Tetraphobia: Nothing to fear ... but four itself [online], [cit. říjen 2018], dostupné z: <https://www.economist.com/the-americas/2015/12/05/nothing-to-fear>.

⁵⁵ Viz TSE, Andrew Yau Hau, „To Be or Not to Be Superstitious—That’s the Question“, *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 208 (2015): 6.

⁵⁶ Viz EBERHARD 2001, 41.

⁵⁷ Viz EBERHARD 2001, 197–198.

⁵⁸ Viz ZHÀO 2012, 19.

⁵⁹ Viz NALL 2009, 193.

⁶⁰ Viz EBERHARD 2001, 221.

⁶¹ Viz ZHÀO 2012, 19.

bývá spíše spojován s ženou (tedy se složkou *yīn*), jelikož určuje rytmus ženského vývoje. Analogicky k tomu číslo „osm“ řídí vývoj mužského elementu.⁶²

5.8 Číslo „osm“ (*bā* 八)

Toto číslo je obecně považováno za velmi příznivé, jelikož je foneticky podobné se slovem *fā* 发, které lze přeložit jako „znásobit, přibývat“. Číslo „osm“ tak symbolizuje zbohatnutí a prosperitu. Toto číslo hraje důležitou roli v taoismu a buddhismu, kde se různé koncepty často spojují po osmi, příkladem lze uvést Osm nesmrtelných (*Bāxiān* 八仙) či vznešenou osmidílnou stezku (*bāzhèngdào* 八正道).⁶³ Číslo „osm“ má svůj význam i v Knize proměn, kde se objevuje osm trigramů (*bāguà* 八卦), „[osm trigramů je] nejvyšší počet dosažitelných kombinací tří plných nebo přerušovaných čar, [...], tvoří jakési kosmické jádro systému tím, že symbolizuje osm elementárních aspektů přírody [...]“.⁶⁴

5.9 Číslo „devět“ (*jiǔ* 九)

Toto číslo je v čínském prostředí považováno za příznivé, jelikož se jedná o nejvyšší jednociferné *yángové* číslo. Je symbolem císařské síly, ale i limitem či maximem všech věcí. Je homofonní se slovem označujícím „dlouhý časový úsek“ (*jiǔ* 久), tudíž je vnímáno jako symbol pro dlouhověkost.⁶⁵ S číslem „devět“ souvisí i pojem devíti trojnožek (*jiǔdǐng* 九鼎), jejichž vlastnictví již za dynastie Zhōu symbolizovalo vládu nad územím Číny, které bylo tehdy rozděleno do devíti provincií (*jiǔzhōu* 九州). Toto číslo mj. symbolizuje západ.⁶⁶

5.10 Číslo „deset“ (*shí* 十)

Číslo „deset“ symbolizuje hojnost a dostatečnost, zároveň v sobě nese význam ukončenosti určitého cyklu či celku.⁶⁷

⁶² V sedmi měsících dívkám rostou mléčné zuby, v sedmi letech jim vypadnou, za dva krát sedm let započíná menstruace a za sedm krát sedm let končí. Viz EBERHARD 2001, 221.

⁶³ Viz NALL 2009, 193.

⁶⁴ Viz KRÁL, Oldřich (přel.), *Knihy Proměn*, 1. vydání, Praha: Maxima, 1995: 21.

⁶⁵ Viz ZHÀO 2012, 19–20.

⁶⁶ Viz EBERHARD 2001, 250.

⁶⁷ Viz ZHÀO 2012, 15.

5.11 Číslo „sto“ (*bǎi* 百), „tisíc“ (*qiān* 千) a „deset tisíc“ (*wàn* 万)

Všechna uvedená čísla v sobě nesou symboliku velkého množství, proto jsou na tomto místě zahrnuta do jedné skupiny. Číslo „deset tisíc“ má však v tradičním čínském pojetí význam nesmrtelnosti či dlouhého života, odsud také spojení *wànsuì* 万岁.⁶⁸ Číslo „deset tisíc“ je vnímáno za horní číselnou hranici, je zároveň i označením pro veškeré věci ve vesmíru.⁶⁹

6 Kvantitativní analýza

V této části diplomové práce představuji výsledky kvantitativní analýzy, která přehledně zobrazuje užití a rozložení jednotlivých číslovek v idiomech. Celkový počet idiomů v korpusu pro účely této diplomové práce je 2 126.

6.1 Idiomy *chéngyǔ* obsahující jednu číslovku

Idiomy *chéngyǔ* obsahující pouze jednu číslovku jsou jednoznačně nejpočetnější skupinou v celém korpusu. Korpus obsahuje celkem 1 422 idiomů. V následujících částech je postupně zobrazen výskyt jednotlivých číslovek v rámci této skupiny, dále pozice číslovky v takovémto idiomu. Nakonec jsou uvedeny dílčí číslovky a počet všech možných pozic, ve kterých se vyskytují.

6.1.1 Výskyt jednotlivých číslovek

Následující tabulka znázorňuje počet idiomů, které obsahují právě jednu z výše stanovených číslovek. Tabulka je seřazena vzestupně podle hodnoty číslovky. Lze vidět, že se v této skupině objevují všechny číslovky kromě *yì* 亿. Nejméně zastoupenou číslovkou v dané skupině je *qī* 七 a *shí* 十, která se každá vyskytuje v pouhých osmnácti idiomech, což tvoří 1,27 % z celkového počtu idiomů této skupiny. Naopak nejčastěji se vyskytující číslovka se stala dle předpokladu *yī* 一, která se objevuje v 690 idiomech, což představuje 48,52 %. Druhé místo pak zaujímá číslovka *wàn* 万, rozdíl v počtu idiomů, které obsahují *yī* 一 a *wàn* 万 je však značný; číslovka *wàn* 万 se objevuje ve 157 idiomech, tj. 11 % z celkového počtu idiomů této skupiny.

⁶⁸ Viz EBERHARD 2001, 47.

⁶⁹ Viz význam čísla „jedna“.

číslovka	počet idiomů	procentuální podíl
yī 一	690	48,52 %
èr 二	30	2,11 %
liǎng 两	57	4,01 %
sān 三	66	4,64 %
sì 四	50	3,52 %
wǔ 五	47	3,31 %
liù 六	26	1,83 %
qī 七	18	1,27 %
bā 八	31	2,18 %
jiǔ 九	25	1,76 %
shí 十	18	1,27 %
bǎi 百	105	7,38 %
qiān 千	102	7,17 %
wàn 万	157	11,04 %
yì 亿	0	0 %
celkem	1 422	100 %

Tabulka č. 2: Počet idiomů s jednou číslovkou v závislosti na číslovce

6.1.2 Pozice číslovky

Pozice číslovky v idiomu má díky čtyřznakové struktuře čtyři možnosti umístění. Tabulka níže ukazuje počet idiomů v každé variantě. Lze vidět, že nejčastěji se objevuje taková struktura, kde číslovka zaujímá první pozici v čtyřznakovém idiomu „#BCD“, v korpusu se jich objevuje 843, tzn. 59,16 %. Jak dále uvidíme, ve 433 případech se jedná o číslovku yī 一. Druhou nejčastější formou je poté struktura, ve které se číslovka objevuje na třetí pozici, pro tuto strukturu jsem vygenerovala celkem 504 idiomů, což představuje 35,44 %. Ostatní dvě možné formy (tj. číslovka na druhé nebo čtvrté pozici)

jsou méně časté, forma „ABC#“ se objevuje ve 43 idiomech (tj. 3,02 %) a forma „A#CD“ zastává pouze 2,25 %, tj. 32 idiomů z celkového počtu idiomů této skupiny.

pozice číslovky	počet idiomů	procentuální podíl
#BCD	843	59,16 %
A#CD	32	2,25 %
AB#D	504	35,44 %
ABC#	43	3,02 %
celkem	1 422	100 %

Tabulka č. 3: Pozice číslovky ve skupině s jednou číslovkou

6.1.3 Pozice jednotlivých číslovek

V této části jsou postupně rozebrány všechny číslovky, které se v řešené skupině idiomů objevují. Následující tabulky zobrazují, kolik idiomů danou číslovku obsahuje. Znak „#“ opět představuje číslovku, písmena „ABCD“ představují zbylé morfémy.

Číslovka yī —

pozice	počet	procentuální podíl
#BCD	433	62,75 %
A#CD	22	3,19 %
AB#D	212	30,72 %
ABC#	23	3,33 %
celkem	690	100 %

Tabulka č. 4: Pozice číslovky yī — ve skupině s jednou číslovkou

Číslovka èr 二

pozice	počet	procentuální podíl
#BCD	8	26,67 %
A#CD	2	6,67 %
AB#D	15	50 %
ABC#	5	16,67 %
celkem	30	100 %

Tabulka č. 5: Pozice číslovky èr 二 ve skupině s jednou číslovkou

Číslovka liǎng 两

pozice	počet	procentuální podíl
#BCD	25	43,86 %
A#CD	3	5,26 %
AB#D	22	38,60 %
ABC#	7	12,28 %
celkem	57	100,00 %

Tabulka č. 6: Pozice číslovky liǎng 两 ve skupině s jednou číslovkou

Číslovka sān 三

pozice	počet	procentuální podíl
#BCD	22	33,33 %
A#CD	1	1,52 %
AB#D	39	59,09 %
ABC#	4	6,06 %
celkem	66	100 %

Tabulka č. 7: Pozice číslovky sān 三 ve skupině s jednou číslovkou

Číslovka sì 四

pozice	počet	procentuální podíl
#BCD	23	46 %
A#CD	1	2 %
AB#D	26	52 %
ABC#	0	0 %
celkem	50	100 %

Tabulka č. 8: Pozice číslovky sì 四 ve skupině s jednou číslovkou

Číslovka wǔ 五

pozice	počet	procentuální podíl
#BCD	38	80,85 %
A#CD	0	0 %
AB#D	8	17,02 %

ABC#	1	2,13 %
celkem	47	100 %

Tabulka č. 9: Pozice číslovky wū 五 ve skupině s jednou číslovkou

Číslovka liù 六

pozice	počet	procentuální podíl
#BCD	18	69,23 %
A#CD	1	3,85 %
AB#D	4	15,38 %
ABC#	3	11,54 %
celkem	26	100 %

Tabulka č. 10: Pozice číslovky liù 六 ve skupině s jednou číslovkou

Číslovka qī 七

pozice	počet	procentuální podíl
#BCD	17	94,44 %
A#CD	0	0 %
AB#D	1	5,56 %
ABC#	0	0 %
celkem	18	100 %

Tabulka č. 11: Pozice číslovky qī 七 ve skupině s jednou číslovkou

Číslovka bā 八

pozice	počet	procentuální podíl
#BCD	17	54,84 %
A#CD	0	0 %
AB#D	14	45 %
ABC#	0	0 %
celkem	31	100 %

Tabulka č. 12: Pozice číslovky bā 八 ve skupině s jednou číslovkou

Číslovka *jiǔ* 九

pozice	počet	procentuální podíl
#BCD	16	64 %
A#CD	1	4 %
AB#D	8	32 %
ABC#	0	0 %
celkem	25	100 %

Tabulka č. 13: Pozice číslovky *jiǔ* 九 ve skupině s jednou číslovkou

Číslovka *shí* 十

pozice	počet	procentuální podíl
#BCD	11	61,11 %
A#CD	0	0 %
AB#D	7	38,89 %
ABC#	0	0 %
celkem	18	100 %

Tabulka č. 14: Pozice číslovky *shí* 十 ve skupině s jednou číslovkou

Číslovka *bǎi* 百

pozice	počet	procentuální podíl
#BCD	72	68,57 %
A#CD	0	0 %
AB#D	33	31,43 %
ABC#	0	0 %
celkem	105	100 %

Tabulka č. 15: Pozice číslovky *bǎi* 百 ve skupině s jednou číslovkou

Číslovka *qiān* 千

pozice	počet	procentuální podíl
#BCD	43	42,16 %
A#CD	1	0,98 %
AB#D	58	56,86 %

ABC#	0	0 %
celkem	102	100 %

Tabulka č. 16: Pozice číslovky *qiān* 千 ve skupině s jednou číslovkou

Číslovka *wàn* 万

pozice	počet	procentuální podíl
#BCD	100	63,69 %
A#CD	0	0 %
AB#D	57	36,31 %
ABC#	0	0 %
celkem	157	100 %

Tabulka č. 17: Pozice číslovky *wàn* 万 ve skupině s jednou číslovkou

Z tabulek výše lze vyvodit, že nejčastější formou u všech uvedených číslovek je opravdu „#BCD“ a „AB#D“, tudíž forma, kde se číslovka nachází buď na první nebo třetí pozici.

6.2 Idiomy *chéngyǔ* obsahující dvě číslovky

Idiomy *chéngyǔ* se dvěma číslovkami zastávají druhou nejrozsáhlejší skupinu vytvořeného korpusu. V použitém slovníku se vyskytuje celkem 686 idiomů se dvěma číslovkami, což představuje 32,27 % v rámci celkového korpusu. Tato skupina byla již poměrně detailně rozebrána v rámci mé bakalářské práce, jednalo se však spíše o sémantickou analýzu, která již není předmětem této práce.

6.2.1 Výskyt jednotlivých číslovek v korpusu idiomů se dvěma číslovkami

Následující dvě tabulky uvádí celkový počet výskytů jednotlivých číslovek v dané skupině idiomů. Je potřeba si uvědomit, že celkový počet je dvojnásobný, a proto je zde uveden spíše pro ověření a kontrolu, že procentuální podíl činí dohromady opravdu 100 %. Obdobná situace pak nastává i u zbylých dvou skupin idiomů se třemi a čtyřmi číslovkami. Lze vidět, že číslovka *yī* 一 je stejně jako v předchozí skupině idiomů nejužívanější, zabírá celých 22 % z celkového počtu této skupiny, což představuje celkem 306 výskytů. Na druhém místě se objevuje číslovka *qiān* 千, která se v daném korpusu objevuje celkem 176krát, což činí téměř 13 %. Rozdíl oproti prvnímu a druhému místu je však poměrně značný, cca 9 %. Třetí nejužívanější číslovkou je *sān* 三, počet výskytů se rovná 156

(11,37 %), procentuální podíl výskytu číslovky *wàn* 万 nepřesahuje hranici 10 %. Pověšimněme si, že číslovka *yì* 亿 se objevila pouze jednou a defacto je to i jediný výskyt této číslovky v celém korpusu vytvořeném pro tuto práci.

číslovka	počet výskytů	procentuální podíl
<i>yī</i> 一	306	22,30 %
<i>èr</i> 二	45	3,28 %
<i>liǎng</i> 两	31	2,27 %
<i>sān</i> 三	156	11,37 %
<i>sì</i> 四	74	5,39 %
<i>wǔ</i> 五	56	4,08 %
<i>liù</i> 六	43	3,13 %
<i>qī</i> 七	71	5,17 %
<i>bā</i> 八	81	5,90 %
<i>jiǔ</i> 九	50	3,64 %
<i>shí</i> 十	43	3,13 %
<i>bǎi</i> 百	102	7,43 %
<i>qiān</i> 千	176	12,83 %
<i>wàn</i> 万	137	9,99 %
<i>yì</i> 亿	1	0,07 %
celkem	1372	100 %

Tabulka č. 18: Počet výskytů číslovek ve skupině se dvěma číslovkami

6.2.2 Pozice číslovky v korpusu idiomů se dvěma číslovkami

Z následující tabulky lze vidět, že u idiomů, které obsahují právě dvě číslovky (číslovka je označena symbolem #), se nejčastěji objevuje struktura, kde se číslovka objevuje na první a třetí pozici. Tato struktura zabírá celých 77,84 %, což představuje 534 idiomů. Druhou nejčastější strukturou je ta, kde číslovka stojí na druhé a čtvrté pozici. Uvedená možnost ovšem představuje pouhých 13,85 % z celkového počtu idiomů této skupiny; rozdíl mezi první a druhou nejčastější strukturou je více než zřejmý. Tato tzv.

symetrická struktura poté vytváří různé vztahy v rozebírané skupině idiomů, nejčastěji se objevuje vztah symetrický, kontrastivní a sousledný.⁷⁰

pozice číslovek	počet idiomů	procentuální podíl
#B#D	534	77,84 %
A#C#	95	13,85 %
#BC#	23	3,35 %
##CD	19	2,77 %
AB##	11	1,60 %
A##D	4	0,58 %
celkem	686	100 %

Tabulka č. 19: Pozice číslovek ve skupině se dvěma číslovkami

6.2.3 Hodnoty číslovek v idiomech se dvěma číslovkami

Při pohledu na danou tabulku lze vidět, že nadpoloviční většinu řešené skupiny idiomů tvoří forma, kde hodnota první číslovky (tj. N_1) je nižší než hodnota druhé číslovky (tj. N_2), konkrétně pak 426 idiomů (62,10 %). Druhá možná forma, kde hodnota první číslovky je větší než hodnota druhé číslovky, zastupuje necelých 25 % (170 idiomů). Forma, kde hodnota první číslovky je totožná s hodnotou druhé číslovky představuje pouhých 13 % korpusu (tj. 90 idiomů).

hodnota	počet idiomů	procentuální podíl
$N_1 < N_2$	426	62,10 %
$N_1 > N_2$	170	24,78 %
$N_1 = N_2$	90	13,12 %
celkem	686	100 %

Tabulka č. 20: Hodnoty číslovek ve skupině se dvěma číslovkami

6.3 Idiomy *chéngyǔ* obsahující tři číslovky

Idiomy *chéngyǔ*, které obsahují právě tři číslovky, nepatří mezi časté formy. Ve vytvořeném korpusu se objevilo pouhých 10 idiomů, které odpovídaly danému zadání, což představuje pouze 0,47 % z celkového počtu všech idiomů. V tabulce můžeme vidět všechna možná rozložení číslovek a odpovídající počet idiomů. Forma, kde by se na prvním místě idiomu objevil jiný morfém než číslovka, se nevyskytuje. Forma „#B##“ (tj. číslovka na první, třetí a čtvrté pozici) a „###D“ (tj. číslovka na prvních třech pozicích)

⁷⁰ Tyto konstrukce a vztahy, které v idiomech vznikají, byly již podrobně popsány v mé bakalářské práci, proto na ni na tomto místě dále odkazují, viz SCHIELOVÁ 2015, 24–26.

se objevují nejčastěji, každou lze nalézt ve čtyřech idiomech (tj. 40 %). Idiomy ve formě „##C#“ (tj. číslovka na první, druhé a čtvrté pozici) byly identifikovány dva (tj. 20 %).

pozice	počet idiomů	procentuální podíl
A###	0	0 %
#B##	4	40 %
##C#	2	20 %
###D	4	40 %
celkem	10	100 %

Tabulka č. 21: Pozice číslovek ve skupině se třemi číslovkami

Z tabulky č. 22 lze vidět, že nejčastěji užívanou číslovkou v této skupině idiomů je *jiǔ* 九, která se v této skupině idiomů objevuje celkem sedmkrát (23,33 %). Číslovka *shí* 十 se vyskytla šestkrát (20 %). Číslovky *liǎng* 两, *wǔ* 五, *qiān* 千, *wàn* 万 a *yì* 亿 v dané skupině nejsou zastoupeny. Opět je nutné si uvědomit, že celková hodnota výskytů bude trojnásobná od počtu idiomů, proto je zde uvedena pro kontrolu.

číslovka	počet výskytů	procentuální podíl
<i>yī</i> 一	1	3,33 %
<i>èr</i> 二	2	6,67 %
<i>liǎng</i> 两	0	0 %
<i>sān</i> 三	1	3,33 %
<i>sì</i> 四	2	6,67 %
<i>wǔ</i> 五	0	0 %
<i>liù</i> 六	2	6,67 %
<i>qī</i> 七	3	10 %
<i>bā</i> 八	4	13,33 %
<i>jiǔ</i> 九	7	23,33 %
<i>shí</i> 十	6	20 %
<i>bǎi</i> 百	2	6,67 %
<i>qiān</i> 千	0	0 %
<i>wàn</i> 万	0	0 %

<i>yì</i> 亿	0	0 %
celkem	30	100 %

Tabulka č. 22: Počet výskytů číslovek ve skupině se třemi číslovkami

6.4 Idiomy *chéngyǔ* obsahující čtyři číslovky

Poslední a nejméně zastoupená skupina je tvořena takovými čtyřznakovými idiomy *chéngyǔ*, které obsahují pouze číslovky. Celkem se v korpusu pro tuto práci objevilo pouze osm idiomů, což představuje necelé 0,4 % celkového počtu všech idiomů s číslovkami. Na tomto místě uvádím tabulku s výskytem jednotlivých číslovek v těchto idiomech. Nejčastěji se objevuje číslovka *sān* 三, a to celkem šestkrát, což tvoří necelých 19 %. Čtyřikrát se vyskytují číslovky *yī* 一, *liǎng* 两,⁷¹ *wǔ* 五, *qiān* 千 a *wàn* 万. Dvakrát se objevují číslovky *qī* 七, *bā* 八 a *shí* 十. Žádné další číslovky se v těchto idiomech nevyskytly.

číslovka	počet výskytů	procentuální podíl
<i>yī</i> 一	4	12,5 %
<i>èr</i> 二	0	0 %
<i>liǎng</i> 两	4	12,5 %
<i>sān</i> 三	6	18,75 %
<i>sì</i> 四	0	0 %
<i>wǔ</i> 五	4	12,5 %
<i>liù</i> 六	0	0 %
<i>qī</i> 七	2	6,25 %
<i>bā</i> 八	2	6,25 %
<i>jiǔ</i> 九	0	0 %
<i>shí</i> 十	2	6,25 %
<i>bǎi</i> 百	0	0 %
<i>qiān</i> 千	4	12,5 %
<i>wàn</i> 万	4	12,5 %

⁷¹ Číslovka *èr* 二 není v dané skupině idiomů zastoupena.

yì 亿	0	0 %
celkem	32	100 %

Tabulka č. 23: Počet výskytů číslovek ve skupině se čtyřmi číslovkami

7 Morfologicko-syntaktická analýza

Následující kvalitativní morfologicko-syntaktická analýza se zaměřuje na zkoumání větných struktur v rámci příkladových idiomů. Celkový počet zkoumaných idiomů je roven 64. Idiomy jsou rozděleny do čtyř skupin podle četnosti číslovek v idiomu. Každá skupina je dále rozdělena do dalších podskupin v závislosti na pozici číslovky v rámci idiomu. U každé podskupiny je provedeno stručné shrnutí analýzy. U každé skupiny je poté provedeno závěrečné zhodnocení výsledků formou tabulek. Toto zhodnocení nebylo možné provést u poslední analyzované skupiny idiomů se čtyřmi číslovkami, jelikož nebyla prokázána jakákoliv větná skladba.

7.1 Idiomy *chéngyǔ* obsahující jednu číslovku

Jak již bylo uvedeno v rámci kvantitativní analýzy, skupina idiomů *chéngyǔ* s právě jednou číslovkou zaujímá největší podíl v celém korpusu; celkem obsahuje 1 422 idiomů (tj. 66,89 %). Předmětná skupina je dále rozdělena do čtyř podskupin v závislosti na pozici číslovky.

7.1.1 Číslovka na první pozici (#BCD)

Idiomy *chéngyǔ* s číslovkou na první pozici představují největší podíl v dané skupině, konkrétně se jedná o 843 idiomů (tj. 59,16 %).

1)

八	面	来	风
bā	miàn	lái	fēng

S	V
---	---

A	O
---	---

osm	strana	přijít	vítr
-----	--------	--------	------

„ze všech stran přicházející konflikty, neblahé vlivy“

U tohoto idiomu lze určit jak podmětnou, tak přísudkovou část. Číslovka *bā* 八 zde vystupuje jako atribut dále určující substantivum *miàn* 面. Uvedené spojení zastává funkci lokativního podmětu, přísudek je vyjádřen slovesem *lái* 来, předmětem je pak substantivum *fēng* 风.

2)

百 川 归 海

bǎi *chuān* *guī* *hǎi*

sto řeka vrátit se moře

„veškeré rozptýlené věci se shluknou do jednoho místa“

Číslovka *bǎi* 百 se opět objevuje ve funkci atributu k substantivu *chuān* 川, které je v tomto idiomu podmětem. Sloveso *guī* 归 a substantivum *hǎi* 海 tvoří přísudkovou část, substantivum navíc stojí ve funkci předmětu k přísudku *guī* 归. Lze tedy určit jak podmětnou, tak přísudkovou část.

3)

千 金 买 笑

qiān *jīn* *mǎi* *xiào*

tisíc peníze koupit úsměv

„za mnoho peněz získat úsměv; neváhat utratit mnoho peněz kvůli získání přízně krásné ženy“

I v tomto případě lze vidět, že se jedná o jednoduchou větu s podmínkou a přísudkovou částí. Podmětná část je tvořena číslovkou *qiān* 千 ve funkci přívlastku a substantivem *jīn* 金 ve funkci podmětu. Sloveso *mǎi* 买 ve funkci přísudku tvoří spolu s předmětem *xiào* 笑 přísudkovou část. Idiom lze pak tedy přeložit jako „tisíc peněz si koupí úsměv“.

4)

两	心	相	悦
<i>liǎng</i>	<i>xīn</i>	<i>xiāng</i>	<i>yuè</i>
S			
		V	
A			
		U	

dva, oba srdce vzájemně radovat se

„oba dva v páru se vzájemně vřoucně milují“

I v tomto případě číslovka *liǎng* 两 vystupuje jako přívlastek k substantivu *xīn* 心, tato dvojice dohromady tvoří podmínkou část. Přísudkovou část poté tvoří sloveso *yuè* 悦, které je určeno adverbium *xiāng* 相 ve funkci adverbiálního určení způsobu. Doslovně tak lze idiom přeložit jako „obě srdce se vzájemně radují“.

5)

七	步	成	章
<i>qī</i>	<i>bù</i>	<i>chéng</i>	<i>zhāng</i>
S			
		V	
A			
		O	

sedm krok vytvořit kompozice, esej

„napsat/složit esej/báseň rychle a bez problémů“

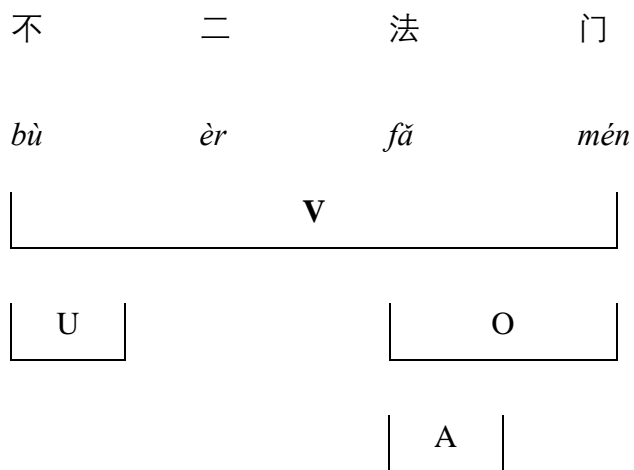
Poslední příklad s číslovkou na prvním místě neukazuje rozdíl vzhledem k funkci dané číslovky jako větného členu, opět vystupuje jako přívlastek k substantivu *bù* 步. Dohromady vytváří podmětnou část. Přísudek je tvořen slovesem *chéng* 成, za ním stojí předmět vyjádřeným substantivem *zhāng* 章. Idiom pak doslovně přeložíme jako „sedm kroků vytvoří esej“.

Výsledky první analyzované skupiny jsou vcelku jednoznačné. Číslovka ve všech pěti příkladech zastupovala funkci atributu, který rozvíjel jmenný větný člen, v tomto případě podmět. U všech pěti příkladů bylo možné identifikovat jak podmětnou, tak přísudkovou část, jednalo se tedy o jednoduchou větu. U příkladů 1), 2), 3) a 5) byl přísudek navíc rozvit předmětem. V příkladu 4) byl přísudek naopak rozvit adverbialním určením způsobu.

7.1.2 Číslovka na druhé pozici (A#CD)

Tato podskupina zaujímá nejmenší podíl v rámci skupiny idiomů s právě jednou číslovkou, korpus obsahuje pouhých 32 idiomů s číslovkou na druhé pozici (tj. 2,25 %).

6)

ne- být rozdvojený zásada/dharma způsob/brána

„nebýt rozdvojený/zmatený ve věci praktikování dharmy; jeden jediný způsob, cesta“

Předkládaný idiom pochází z buddhistické tradice, doslovný překlad jsem tudíž terminologicky přizpůsobila. Jelikož zápornka *bù* 不 neguje slovesné přísudky,⁷² morfém *èr* 二 zde proto musí vystupovat ve funkci přísudku („být zmatený, mít rozdvojenou

⁷² Viz VÁVRA, Dušan, *Čítanka klasické čínštiny*, Brno: Masarykova univerzita, 2011: 45.

mysl“).⁷³ Spojení *fǎ mén* 法门 pak tvoří předmět. V idiomu zůstává čtyřznaková forma idiomu, při překladu do češtiny je však potřeba doplnit další slova (v tomto případě „ve věci praktikování“), aby byl celkový význam smysluplný. Podmětná část je nevyjádřená.

7)

得	—	老	兵
<i>dé</i>	<i>yī</i>	<i>lǎo</i>	<i>bīng</i>

V

O

A

získat jeden starý/zkušený voják

„najít přítele, se kterým lze pít alkohol“

V uvedeném případě číslovka *yī* — vystupuje ve funkci atributivní, stojí bezprostředně vedle adjektiva, dohromady tedy tvoří dvojčlenný přívlastek k substantivu *bīng* 兵. Toto substantivum stojí ve funkci předmětu, přísudek je tvořen slovesem *dé* 得. Podmětná část je opět nevyjádřena. V běžné řeči moderní čínštiny by bylo třeba za číslovkou užít numerativ. V daném případě zcela absentuje.

8)

让	三	让	再
<i>ràng</i>	<i>sān</i>	<i>ràng</i>	<i>zài</i>

V ₁

V ₂

C

dovolit/odmítnout tři

dovolit/odmítnout znovu

⁷³ Viz Encyklopedie Thesaurus Linguae Sericae [online], [cit. březen 2018], dostupné z: <http://tls.uni-hd.de/>.

„opakovaně odmítnout“

Tento příklad ne zcela zapadá do výše uvedené teorie. Ze syntaktického hlediska zde číslovka *sān* 三 logicky vystupuje spíše jako kvantitativní komplement k přísudku, tj. „odmítnout třikrát“, i když chybí slovesný numerativ *cì* 次. Je nutno podotknout, že zmíněná funkce číslovky se však v klasické čínštině nevyskytovala. Z pohledu syntaxe tento příklad můžeme chápat jako souvětí o dvou klauzích. Stejně tak je důležité říci, že u tohoto hesla se častěji vyskytuje varianta „让再让三“. Samotný slovník *Xīnhuá Chéngyǔ Dà Cídiǎn* odkazuje na tuto formu.⁷⁴ Elektronický zdroj *The Corpus of Modern Chinese*,⁷⁵ který používám k zjišťování četnosti v používání, našel pouze jediný záznam ve výše rozebírané formě. Tento záznam pochází však ze slovníku idiomů, se kterým pracuji.

9)

从	—	而	终
<i>cóng</i>	<i>yī</i>	<i>ér</i>	<i>zhōng</i>
$\boxed{V_1}$		$\boxed{V_2}$	
	$\boxed{O_1}$		
být věrný	jeden	a	zemřít

„být věrný jednomu choti/manželce až do smrti“

Číslovka *yī* — zde stojí ve své jmenné funkci, kde představuje předmět ve významu „jeden chot“,⁷⁶ přísudek je tvořen slovesem *cóng* 从. Lze říci, že tento idiom je v podstatě souvětím o dvou klauzích, jelikož obsahuje spojku *ér* 而, doslovný překlad by pak mohl znít „být věrný jednomu choti/manželce a zůstat věrným až do smrti“. Sloveso *zhōng* 终 v druhé klauzi se pak objevuje ve funkci druhého přísudku. Podmětná část v tomto idiomu vyjádřena není.

⁷⁴ Viz *Xīnhuá Chéngyǔ Dà Cídiǎn* 2013, 1220.

⁷⁵ Dostupné z: http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/.

⁷⁶ Původní význam idiomu odkazoval pouze na ženy, které mají být věrné svému manželovi až do konce života, viz *Xīnhuá Chéngyǔ Dà Cídiǎn* 2013, 244.

10)

分 — 杯 羹
fēn *yī* *bēi* *gēng*

┌────────────────────────── V ───────────────────────────┐

┌────────────────── O ───────────────────┐

┌────────── A ───────────┐

sdílet jeden pohár hustá polévka

„vzít si podíl na výhodách, sdílet zodpovědnost za ztráty“

Na tomto příkladu vidíme přísudek tvořený slovesem *fēn* 分 a předmětnou část, která je tvořená číslovkou *yī* — a substantivem *bēi* 杯. Ty vystupují ve funkci atributu rozvíjejícího substantivum *gēng* 羹. Podmětná část chybí, idiom tak doslovně přeložíme podle výše uvedeného jako „sdílet jeden pohár husté polévky“.

V této podskupině idiomů *chéngyǔ*, kde se číslovka vyskytuje na druhém místě, jsou výsledky oproti předchozí skupině poměrně nejednoznačné. Číslovka se ve dvou případech 7) a 10) objevuje ve funkci atributu ke jmennému větnému členu, tím je však předmět. V příkladu 6) číslovka vystupuje ve funkci přísudku, v příkladu 8) ve funkci kvantitativního komplementu. U příkladu 9) zastává svou zvláštní jmennou funkci předmětu. Co se týče celkové větné skladby, ve všech pěti případech lze identifikovat přísudkovou část, podmětná část není však ani jednou vyjádřena. V příkladech 6), 7), 9) a 10) je predikát rozvit předmětem. U příkladů 8) a 9) můžeme navíc identifikovat souvětí o dvou klauzích. V příkladu 8) se v druhé klauzi objevuje druhý přísudek, u příkladu 9) se na třetím místě objevuje spojka, čímž je uvozena druhá část souvětí. Ta je složena z přísudku.

7.1.3 Číslovka na třetí pozici (AB#D)

Idiomy, ve kterých číslovka zaujímá třetí pozici, jsou druhou nejčastější skupinou. Takovýchto idiomů se v korpusu vytvořeném pro tuto práci objevuje celkem 505, což tvoří 35,44 % z celkového počtu idiomů s jednou číslovkou.

11)

傲 睨 万 物

ào nì wàn wù

V

O

U

A

povýšený dívat se úkosem deset tisíc věcí

„být nesmírně arogantní, pohrdavý“

Na tomto příkladu můžeme vidět, že číslovka *wàn* 万 stojí ve funkci atributivní, tj. jako přívlastek k substantivu *wù* 物. Řešená dvojice tvoří předmětnou část idiomu, přísudkovou část tvoří sloveso *nì* 睨, které je určeno adverbiem *ào* 傲.⁷⁷ Doslovně lze tedy idiom překládat jako „povýšeně se dívat úkosem na deset tisíc věcí“, kde určitá číslovka „deset tisíc“ vystupuje v neurčitém významu „všechno“, přeneseně pak ve významu „všechny věci, celý svět“.⁷⁸ I zde je vynechána podmětná část.

12)

笔 扫 千 军

bǐ sǎo qiān jūn

S

V

O

A

štětec/pero smést tisíc vojsko

„být schopen psát energicky a výkonně“

⁷⁷ Morfém „ào 傲“ je znám spíše jako adjektivum „pyšný, povýšený“, v klasické čínštině však platí, že adjektiva v pozici před slovesem vystupují ve funkci příslovce, viz VÁVRA 2011, 11.

⁷⁸ O užívání určitých číslovek v neurčitém významu viz VOCHALA a VOCHALOVÁ 1976, 47.

Zkoumaný idiom ze syntaktického hlediska představuje jednoduchou větu obsahující podmět, přísudek a předmět, který je určený přívlastkem. Podmět je tvořený substantivem *bǐ* 笔, přísudková část je tvořena slovesem *sǎo* 扫. Předmětem je substantivum *jūn* 军. Číslovka *qiān* 千 vystupuje ve funkci přívlastku. Doslovně tedy tento idiom můžeme přeložit větou „štetec smete tisíce vojsk“.

13)

兵	戈	四	起
<i>bīng</i>	<i>gē</i>	<i>sì</i>	<i>qǐ</i>
S	V		
U			
výzbroj	kopí	čtyři	povstat

„válka odehrávající se na všech místech“

Podmětnou část v tomto idiomu tvoří dvojice substantiv *bīng* 兵 a *gē* 戈, dohromady označující „válku“. Číslovka *sì* 四 pak vystupuje ve funkci adverbiálního určení místa, a rozvíjí tak přísudek, který je tvořen slovesem *qǐ* 起. Číslovka *sì* 四 je zde užitá ve významu „čtyři strany“ (tj. čtyři světové strany, všude). Doslovně lze idiom přeložit jako „zbraně se objevují na všech světových stran“. V tomto idiomu můžeme tedy identifikovat podmětnou i přísudkovou část.

14)

各	执	一	词
<i>gè</i>	<i>zhí</i>	<i>yī</i>	<i>cí</i>
S	V		
O			
A			

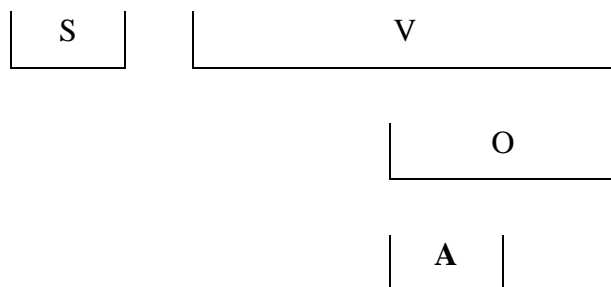
každý držet se jeden slovo

„každý se drží své vlastní verze“

Na tomto příkladu lze opět určit podmět, přísudek a předmět. Podmět je tvořen zájmenem *gè* 各, sloveso *zhí* 执 vystupuje ve funkci přísudku. Předmět pak tvoří substantivum *cí* 词, které je dále určeno číslovkou *yī* — v atributivní funkci.

15)

颊 上 三 毛
jiá *shàng* *sān* *máo*

líce přibýt tři chlup

„brilantní umělecké dílo“

Idiom je možno vnímat jako jednoduchou větu; substantivum *jiá* 颊 lze považovat za lokativní podmět. Přísudková část je tvořena slovesem *shàng* 上 ve funkci přísudku a spojení *sān máo* 三毛 zastává předmět. Idiom tak lze doslovně přeložit „na líci přibyly tři chlupy“. Číslovka *sān* 三 opět stojí ve funkci atributu k substantivu *máo* 毛.

V této podskupině číslovka zastávala funkci atributu celkem ve čtyřech případech, konkrétně pak v příkladech 11), 12), 14) a 15), kdy byl rozvíjen předmět. V příkladu 13) číslovka vystupovala ve funkci adverbialního určení místa. Ve čtyřech případech byla identifikována jak podmětná, tak i přísudková část, což byly příklady 12), 13), 14) a 15). Příklad 11) obsahoval pouze přísudkovou část, predikát byl rozvit adverbialním určením způsobu a předmětem. V příkladu 13) se v jako jediném této skupiny neobjevuje předmět, tento idiom je však zajímavý tím, že obsahuje několikanásobný podmět.

7.1.4 Číslovka na čtvrté pozici (ABC#)

Poslední rozebíranou podskupinou v rámci skupiny idiomů s právě jednou číslovkou jsou idiomy, ve kterých se číslovka objevuje na čtvrté pozici. Tato podskupina obsahuje pouze 45 idiomů, což představuje 3,16 % z celkového počtu idiomů *chéngyǔ* s jednou číslovkou.

16)

背 城 借 一

bèi *chéng* *jiè* *yī*

┌ V₁ ┐ ┌ V₂ ┐

┌ O₁ ┐ ┌ O₂ ┐

být zády hradby být odkázán jeden

„bojovat na život a na smrt, snažit se do posledního dechu“

Tento idiom lze chápat jako dva souřadně spojené celky, které lze doslovně přeložit jako „stát zády k hradbám a být odkázán na jednu bitvu“. Sloveso *bèi* 背 stojí ve funkci přísudku, který je rozvitý lokativním předmětem *chéng* 城. Druhá část idiomu je pak tvořena slovesem *jiè* 借 ve funkci přísudku. Číslovka zde plní funkci předmětu, kdy zastupuje substantivum „válka“. Podmět je nevyjádřen.

17)

君 命 无 二

jūn *mìng* *wú* *èr*

┌ S ┐ ┌ V ┐

┌ A ┐ ┌ O ┐

vládce rozkaz nemít dva

„nemít dva názory; naprostá autorita vládce“

Po rozlišení podmětné a přísudkové části idiomu, kdy každá část obsahuje dva znaky, můžeme určit další členy. Substantivum *jūn* 君 zde stojí ve funkci přívlastku k podmětu tvořenému substantivem *mìng* 命, v překladu pak „vládcův rozkaz“. Přísudek je tvořen slovesem *wú* 无. Je dále rozvinut předmětem, v tomto případě číslovkou *èr* 二, která zde plní svou zvláštní jmennou funkci. Doslovně lze idiom přeložit jako „vládcův rozkaz nemá dva výklady“.

18)

犹	豫	再	三
<i>yóu</i>	<i>yù</i>	<i>zài</i>	<i>sān</i>

V	
---	--

	C
--	---

váhat	znovu	tři
-------	-------	-----

„dokola a dlouze váhat a přemýšlet, nepřijít na žádné řešení“

Na tomto příkladu lze vidět, že ne vždy se vytyčená hypotéza, kdy by se idiomy měly skládat z jednoslabičných slov, ověří. O uvedeném idiomu, který je veden ve slovníku použitém pro tuto práci jako *chéngyǔ*, lze říci, že se spíše jedná o ustálené slovní spojení. Dvojslabičné sloveso *yóuyù* 犹豫, které můžeme považovat za přísudek, je dále rozvinuto kvantitativním komplementem, jehož součástí je číslovka *sān* 三. I když je forma tohoto idiomu odlišná, a to zejména kvůli přítomnosti dvojslabičného slovesa, nad idiomem lze ze syntaktického hlediska uvažovat jako nad větou bez podmětné části, avšak s vyjádřenou přísudkovou částí, která je dále určena kvantitativním komplementem.

19)

良	莠	不	一
<i>liáng</i>	<i>yǒu</i>	<i>bù</i>	<i>yī</i>

S	
---	--

	V
--	---

| U |

dobrý plevel ne- jeden

„dobří i špatní lidé jsou všude kolem”

Adjektivum *liáng* 良 zde zastupuje podstatné jméno „dobří lidé”, zatímco substantivum *yǒu* 莠 je metaforou pro špatné lidi. Dohromady pak tvoří několikanásobný podmět. Přísudková část je tvořena záporkou *bù* 不, kterou ze syntaktického hlediska lze považovat za adverbialní určení. Číslovka *yī* 一 se zde však chová spíše jako adjektivum s významem „stejný”. Tvoří tudíž významové jádro jmenného predikátu. Doslovný význam idiomu „dobří a špatní (lidé) nejsou stejní” se posunul k dnešnímu „dobří i špatní lidé jsou všude kolem”. Tento idiom se častěji objevuje ve variantě „*liáng yǒu bù qí* 良莠不齐”.

20)

誓 死 不 二

shì *sǐ* *bù* *èr*

| V₁ |

| V₂ |

| C₁ |

| U₂ |

přisahat smrt ne- dva

„oddaně a vytrvale si stát za svým”

Předkládaný idiom můžeme doslovně přeložit jako „přisahat na smrt a nebýt rozporuplný”. Lze se tedy na idiom dívat jako na dvě souřadná spojení s nevyjádřenou podmětnou částí. První přísudková část je tvořena slovesem *shì* 誓 a komplementem *sǐ* 死, doslovně „přisahat na smrt”. Druhou část představuje jmenný predikát tvořený záporkou *bù* 不 ve funkci adverbialního určení a číslovkou *èr* 二, která zde však opět plní funkci adjektiva s významem „rozporuplný”.

V této podskupině byly určeny tři různé funkce číslovek. V příkladech 16) a 17) číslovka vystupovala jako předmět, v příkladech 19) a 20) pak vystupovala ve funkci predikátu, konkrétně pak tvořila významové jádro jmenného predikátu. V příkladu 18) pak číslovka byla součástí kvantitativního komplementu. Tento příklad byl však poměrně specifický, jelikož predikát tvořilo dvojslabičné sloveso, což nezapadá zcela do výše uvedené teorie o užití jednoslabičných slov. Ve dvou případech 17) a 19) se identifikovala jak podmětná, tak přísudková část. Podmětnou část v příkladu 19) tvořil několikanásobný podmět. Ve zbylých třech případech 16), 18) a 20) byla podmětná část nevyjádřena. Příklady 16) a 20) bylo možno vnímat jako souvětí o dvou klauzích. U příkladu 16) předměty rozvíjely oba přísudky. U příkladu 20) komplement rozvíjel přísudek první klauze, přísudek druhé klauze byl rozvit adverbialním určením.

7.2 Idiomy *chéngyǔ* obsahující dvě číslovky

Následující rozebíranou skupinou jsou idiomy *chéngyǔ*, které obsahují právě dvě číslovky. Tato skupina je druhou nejpočetnější v rámci celkového korpusu idiomů obsahujících číslovky. V korpusu dané skupiny se objevuje 686 idiomů, což představuje 32,27 % z celkového počtu idiomů s číslovkami. Tato skupina je rozdělena do šesti podskupin na základě pozice číslovek v idiomu.

7.2.1 Číslovka na první a třetí pozici (#B#D)

Tato podskupina zahrnuje suverénně největší podíl idiomů v rámci dané skupiny. Čítá 534 idiomů, což odpovídá 77,84 % z celkového počtu idiomů se dvěma číslovkami.

21)

—	呼	百	诺
<i>yī</i>	<i>hū</i>	<i>bǎi</i>	<i>nuò</i>
	S		V = O
	A		A
jeden	rozkázat	sto	souhlasit

„jeden rozkaz si získá stovky následovníků; mít mnoho přívrženců“

V daném idiomu obě číslovky vystupují jako určení k přísudku, doslovně lze idiom přeložit jako „jedenkrát rozkázat a stokrát souhlasit“. ⁷⁹ Druhá možnost výkladu syntaktické struktury tohoto idiomu, ke kterému se přikláním, je překlad výše zmíněný, tj. „jeden rozkaz si získá stovky souhlasů“. V tomto případě lze považovat číslovku *yī* — jako atribut ke jménu *hū* 呼 dohromady tvořící podmětnou část. Přísudkovou část tvoří pouze předmět, zatímco sloveso je vynecháno, a to zejména z důvodu dodržení čtyřznakové formy. Předmět, tvořen ze jména *nuò* 诺, je určen číslovkou *bǎi* 百.

22)

—	刻	千	金
<i>yī</i>	<i>kè</i>	<i>qiān</i>	<i>jīn</i>
S		V = O	
A		A	
jeden	moment	tisíc	zlato

„každá minuta je drahá, čas je drahocenný“

Předkládaný idiom lze vnímat podobně jako idiom 21). Číslovky *yī* — a *qiān* 千 vystupují ve funkci atributu k substantivu. ⁸⁰ Podmětná část je tvořena číslovkou *yī* — a substantivem *kè* 刻, zatímco v přísudkové části chybí sloveso, vystupuje zde pouze předmět zastoupený substantivem *jīn* 金, který je dále určen již výše zmíněnou číslovkou.

23)

三	言	两	语
<i>sān</i>	<i>yán</i>	<i>liǎng</i>	<i>yǔ</i>
A		A	
tři	slovo	dva	řeč

⁷⁹ Překlad a analýza viz SCHIELOVÁ 2015, 34.

⁸⁰ Překlad a analýza funkcí číslovek viz SCHIELOVÁ 2015, 34–35.

„v pár slovech, v krátkosti; vysvětlit, shrnout“

U tohoto idiomu spadající do dané skupiny nelze provést syntaktickou analýzu jako u předešlých příkladů. Lze pouze určit, že obě číslovky zde plní atributivní funkci ke jménům, není možné však idiom rozlišit na podmětnou a přísudkovou část.⁸¹ Toto *chéngyǔ* se nejčastěji vyskytuje ve třech syntaktických funkcích v rámci věty, a to jako podmět, předmět či atribut.⁸²

24)

七	死	八	活
<i>qī</i>	<i>sǐ</i>	<i>bā</i>	<i>huó</i>
V ₁		V ₂	
U ₁		U ₂	
sedm	zemřít	osm	žít

„být na pokraji smrti, polomrtvý“

U příkladu 24) lze určit dva souřadně spojené celky v sousledném vztahu. Podmětná část je nevyjádřena, lze však určit dvě přísudkové části. První klauze je tvořena slovesem *sǐ* 死, které je určeno číslovkou *qī* 七, která v tomto případě vystupuje jako adverbialní určení, doslovně „sedmkrát zemřít“. Stejná struktura platí i v druhé klauzi, kterou lze přeložit jako „osmkrát žít“.⁸³

25)

百	发	百	中
<i>bǎi</i>	<i>fā</i>	<i>bǎi</i>	<i>zhòng</i>
V ₁		V ₂	
U ₁		U ₂	

⁸¹ Překlad a analýza funkcí číslovek viz SCHIELOVÁ 2015, 39–40.

⁸² Viz *Hàn wénxué* [online], [cit. listopad 2018], dostupné z <http://chengyu.hanwenxue.com/?code=BbNeRbfY>.

⁸³ Překlad a analýza funkcí číslovek viz SCHIELOVÁ 2015, 47–48.

sto vypálit sto zasáhnout

„dokonalá přesnost; dělat věci s absolutní jistotou“

Tento idiom lze rozebrat ze syntaktického hlediska identicky jako příklad 24). Doslovně přeloženo pak jako „stokrát vypálit a stokrát zasáhnout“.⁸⁴

V této podskupině došlo v rámci určení syntaktické funkce číslovek ke dvěma situacím. V příkladech 21), 22) a 23) obě číslovky zastávaly funkci atributu, v příkladech 24) a 25) se pak obě číslovky objevily ve funkci adverbiálního určení. U příkladů 21) a 22) bylo možné identifikovat jak podmětnou, tak přísudkovou část. Příspěvková část však byla složena pouze z předmětu, významové sloveso chybělo, a to zejména z dodržení čtyřznakové formy idiomu. Příklad 23) nebylo možné analyzovat z hlediska větné skladby, jednalo se spíše o atributivní frázi, kde obě číslovky zaujímaly atributivní funkci. U příkladů 24) a 25) bylo možné určit dvě sousledně spojené věty, avšak s absencí podmětné části. Identifikovala jsem dvě přísudkové části, predikáty byly v obou případech rozvity adverbiálními určeními, které byly tvořeny číslovkami. Zajímavým faktem je, že obě číslovky v rámci jednoho idiomu ve všech pěti případech zastávaly stejnou syntaktickou funkci.

7.2.2 Číslovka na druhé a čtvrté pozici (A#C#)

Další analyzovanou podskupinou jsou idiomy se dvěma číslovkami na druhé a třetí pozici, tj. forma „A#C#“. Tato podskupina obsahuje celkem 95 idiomů, což představuje 13,85 % z celkového počtu skupiny idiomů *chéngyǔ* se dvěma číslovkami. Nutno podotknout, že se jedná o druhou nejpočetnější podskupinu v rámci analyzované skupiny, i když rozdíl mezi podskupinou s největším počtem idiomů se dvěma číslovkami a touto podskupinou je více než značný.⁸⁵

26)

丢	三	落	四
<i>diū</i>	<i>sān</i>	<i>là</i>	<i>sì</i>
V ₁		V ₂	

⁸⁴ Překlad a analýza funkcí číslovek viz SCHIELOVÁ 2015, 54.

⁸⁵ Viz výše kapitola 6.2.2 Pozice číslovky v korpusu idiomů se dvěma číslovkami.

| O₁ |

| O₂ |

ztratit tři opomenout čtyři

„zapomnětlivý člověk; zapomíná kvůli jeho špatné paměti, ale i špatné náladě nebo nedbalosti“

Zde se opět jedná o souřadně spojené souvětí o dvou klauzích, lze rozlišit dvě přísudkové části. V první klauzi můžeme určit přísudek vyjádřený slovesem *diū* 丢 a předmět vyjádřený číslovkou *sān* 三. Obdobná situace nastává v druhé části, sloveso *là* 落 vystupuje jako druhý přísudek a číslovka *sì* 四 jako předmět. Obě dvě číslovky zde plní svou jmennou funkci, v překladu pak „ztratit tři věci, opomenout čtyři věci“.⁸⁶

27)

有 一 无 二

yǒu *yī* *wú* *èr*

| V₁ |

| V₂ |

| O₁ |

| O₂ |

mít jeden nemít dva

„vzácný, unikátní, zřídka k vidění“

Struktura tohoto idiomu je identická se strukturou idiomu 26). Číslovky opět stojí ve funkci předmětu. Slovesa *yǒu* 有 a *wú* 无 jsou přísudky v sousledném spojení dvou částí idiomů. Doslovně přeloženo jako „mít jedno a nemít dvě“.

28)

闻 一 知 十

wén *yī* *zhī* *shí*

| V₁ |

| V₂ |

⁸⁶ Překlad a analýza funkcí číslovek viz SCHIELOVÁ 2015, 41.

O₁

O₂

slyšet jeden vědět deset

„bystrý, vnímavý; na základě malého množství informací být schopen vydedukovat mnoho poznatků“

V idiomu 28) lze identifikovat dvě přísudkové části, podmíněná je nevyjádřena. Dvě části idiomu jsou ve vztahu důsledkovém či kauzativním. Obě číslovky opět vystupují ve jmenné funkci jako předmět, doslovně pak přeloženo jako „slyšet jedno (věc či informaci) a dozvědět se deset (věcí či informací).⁸⁷

29)

成 千 累 万
chéng qiān lěi wàn

V₁

V₂

O₁

O₂

dosáhnout tisíc nashromáždit deset tisíc

„obrovské množství“

I tento příklad je strukturně obdobný s výše uvedenými. Objevují se dvě souřadně spojené přísudkové části, ve kterých obě číslovky tvoří předmět, doslovně „dosáhnout tisíce (věcí), nashromáždit deset tisíc (věcí)“.

30)

朝 三 暮 四
zhāo sān mù sì

S₁ V₁

S₂ V₂

ráno tři večer čtyři

⁸⁷ Překlad a analýza funkcí číslovek viz SCHIELOVÁ 2015, 34.

„ošálit důvěřivého člověka, měnit často svá rozhodnutí“

Z hlediska vývoje významu byl uvedený idiom již rozebrán v mé bakalářské práci.⁸⁸ Pokud bychom na idiom nahlíželi jako na souřadné souvětí o dvou klauzích, můžeme *zhāo* 朝 a *mù* 暮 považovat za temporální podměty, číslovky pak mohou vystupovat ve funkci jmenného přísudku, tj. „ráno být trojí, večer být čtverý“.

Výsledky analyzované podskupiny jsou jednoznačné; ve čtyřech případech z pěti obě číslovky vystupovaly ve funkci předmětu, konkrétně se jedná o příklady 26), 27), 28) a 29). V těchto případech bylo možné idiom určit jako souvětí o dvou klauzích. V obou částech se vyskytoval přísudek, který byl rozvit předmětem. V příkladech 26), 27) a 29) byly obě části spojeny souřadně (lze hovořit o sousledném vztahu), u příkladu 28) šlo hovořit o vztahu důsledkovém či kauzativním. Příklad 30) lze také vnímat jako souvětí o dvou klauzích, zde však nastal rozdíl v identifikaci jednotlivých větných členů. V obou částech se objevil temporální podmět a jmenný přísudek. Oba přísudky pak byly tvořeny číslovkami. Pouze v tomto posledním případě bylo tedy možné identifikovat jak podmětnou, tak přísudkovou část.

7.2.3 Číslovka na první a čtvrté pozici (#BC#)

Třetí analyzovanou podskupinou jsou idiomy *chéngyǔ*, které obsahují číslovky na první a čtvrté pozici, tj. forma „#BC#“. Počet idiomů této podskupiny je roven 23, tedy 3,35 % z celkového počtu idiomů se dvěma číslovkami.

31)

百 不 当 一

bǎi *bù* *dàng* *yī*

S	V
---	---

U	O
---	---

sto ne- vyrovnat se jeden

„lidí/věcí může být mnoho, avšak nejsou k ničemu“

⁸⁸ Viz SCHIELOVÁ 2015, 40.

V tomto idiomu můžeme identifikovat jak podmětnou, tak přísudkovou část. Podmět je tvořen číslovkou *bǎi* 百, která zde vystupuje jako jmenný člen (sto lidí/věcí). Sloveso *dàng* 当 se záporkou *bù* 不 stojí ve funkci přísudku určeného předmětem – v tomto případě číslovkou *yī* 一, která je zde opět ve jmenném významu „jeden člověk/jedna věc“. Záporka *bù* 不 vystupuje jako adverbialní určení k přísudku.

32)

—	分	为	二
<i>yī</i>	<i>fēn</i>	<i>wéi</i>	<i>èr</i>
S	V		
		O	
jeden	dělit	do	dva

„vše má své pozitivní i negativní stránky“

Zde se opět vyskytuje jak podmětná, tak přísudková část. Podmět je tvořen číslovkou *yī* 一 ve významu jmenného větného členu „jedna věc“. Přísudkovou část lze rozdělit na sloveso *fēn* 分, postpoziciční sloveso *wéi* 为, které stojí před číslovkou *èr* 二 ve funkci předmětu. Doslova pak lze idiom přeložit jako „jedna (věc) se dělí do dvou (věcí).“⁸⁹

33)

十	不	获	一
<i>shí</i>	<i>bù</i>	<i>huò</i>	<i>yī</i>
S	V		
	U		O
deset	ne-	získat	jeden

⁸⁹ Překlad a analýza funkcí číslovek viz SCHIELOVÁ 2015, 33.

„dosáhnout velmi mála“

Podobná skladba jako u idiomů 31) a 32) se objevuje i v tomto případě. Číslovka *shí* 十 vystupuje ve své zvláštní jmenné funkci jako jmenný větný člen – podmět, přísudková část je tvořena záporkou *bù* 不 ve funkci adverbiálního určení a slovesem *huò* 获, které je dále rozvito předmětem. Ten je opět vyjádřen číslovkou *yī* 一, která stejně jako v případě první číslovky, zastává svou zvláštní jmennou funkci.

34)

—	以	当	十
<i>yī</i>	<i>yǐ</i>	<i>dāng</i>	<i>shí</i>
S	V		
		O	
jeden	moci	rovnat se	deset

„válčit statečně a intenzivně“

Podmětná část je tvořena číslovkou *yī* 一, která opět plní svou zvláštní jmennou funkci ve smyslu „jeden muž/voják“. Příspěvkovou část pak tvoří zbylé tři morfémy. Lze předpokládat, že morfém *yǐ* 以 zde zastupuje dvouslabičné modální sloveso *kěyǐ* 可以.⁹⁰ Spolu s hlavním, plnovýznamové slovesem *dāng* 当 tvoří dohromady slovesný komplex. Ten je dále rozvit předmětem, který je i zde vyjádřen číslovkou *shí* 十 ve své zvláštní jmenné funkci. Doslova tak lze idiom přeložit jako „jeden muž se může postavit deseti mužům“.

35)

三	不	拗	六
<i>sān</i>	<i>bù</i>	<i>niù</i>	<i>liù</i>
S	V		

⁹⁰ Usuzuji tak na základě vysvětlivky u tohoto příkladu viz *Xīnhuá Chéngyǔ Dà Cídiǎn* 2013, 1819: „*Yī gè rén kěyǐ dī shàng shí gè rén* 一个人可以抵上十个人“.

U

O

tři ne- přesvědčit šest

„málo lidí nepřesvědčí velkou skupinu (nezmění její názor)“

Naprosto identická situace nastává při analýze slovních druhů a větných členů i zde. Podmětná část je tvořena číslovkou *sān* 三 ve své jmenné funkci. Přísudková část je pak tvořena zápornkou *bù* 不 ve funkci adverbialního určení, slovesem *niù* 拗 a předmětem.⁹¹ Ten vystupuje jako číslovka *liù* 六 ve své jmenné funkci.

Analýza podskupiny idiomů se dvěma číslovkami na první a čtvrté pozici „#BC#“ vykazuje poměrně jednotné výsledky. Číslovky ve všech pěti případech zaujímaly funkci podmětu a předmětu v rámci jednoho idiomu. V porovnání s předchozími skupinami se tímto odlišují. V předešlých dvou analyzovaných podskupinách číslovky v rámci jednoho idiomu zastávaly stejnou větnou funkci, v této podskupině však číslovky v jednom idiomu vystupují v různých funkcích. U všech uvedených příkladů bylo možné identifikovat jak podmětnou, tak přísudkovou část. Ve třech případech, konkrétně u příkladů 31), 33) a 35) byl přísudek rozvit adverbialním určením a předmětem, který tvořila číslovka. U příkladu 32) bylo možno určit postpozici sloveso *wéi* 为 uvozující předmět, který byl opět tvořený číslovkou. Příklad 34) byl zvláštní tím, že se v něm objevil slovesný komplex; modální sloveso spolu se slovesem hlavním. Takovýto slovesný komplex se objevil pouze jednou v celém korpusu.

7.2.4 Číslovka na první a druhé pozici (##CD)

V pořadí čtvrtou analyzovanou podskupinou jsou idiomy *chéngyǔ* se dvěma číslovkami na první a druhé pozici, tj. forma „##CD“. Takovéto idiomy se v korpusu objevily celkem 19krát, což odpovídá 2,77 % z celkového počtu idiomů se dvěma číslovkami.

36)

⁹¹ Ačkoliv slovo *niù* 拗 je např. ve slovníku *Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn* 2005, 1004 definováno jako adjektivum s významem „tvrdohlavý“, v tomto případě se jedná spíše o sloveso s významem „přesvědčit o názoru“. K tomuto překladu se kloním z důvodu vysvětlivky u daného idiomu viz *Xīnhuá Chéngyǔ Dà Cídiǎn* 2013, 1284.

千 万 买 邻

qiān *wàn* *mǎi* *lín*

┌ S └

┌ V └

┌ O └

tisíc deset tisíc koupit soused

„důležitost výběru dobrého souseda“

V tomto příkladu je možné identifikovat jak podmětnou, tak přísudkovou část. Číslovky *qiān* 千 a *wàn* 万 představují složenou číslovku s významem „deset milionů“. Uvedená složená číslovka stojí v pozici před přísudkem, který je tvořen slovesem *mǎi* 买, a vystupuje tak ve funkci podmětu. Přísudek je dále určen předmětem, v tomto případě substantivem *lín* 邻. Doslovně pak tedy lze idiom přeložit jako „deset milionů si koupí souseda“.

37)

二 三 其 德

èr *sān* *qí* *dé*

┌ A └

┌ └

dva tři jeho mysl

„být váhavý, nestálý, nesoustředěný“

U tohoto příkladu nelze identifikovat sloveso, lze říci, že se tudíž jedná o atributivní frázi než o větnou stavbu. Jádrem fráze tvoří substantivum *dé* 德, které je rozvíjeno atributem. V tomto případě je atributem spojení číslovek *èr* 二 a *sān* 三 ve významu „nesoustředěnost, různost“.⁹² Slovo *qí* 其 je zde užito ve významu přivlastňovacím „jeho“ namísto moderního *de* 的.⁹³

⁹² Překlad a analýza funkcí číslovek viz SCHIELOVÁ 2015, 36.

⁹³ Viz *Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn* 2005, 1069.

38)

九	五	之	尊
<i>jiǔ</i>	<i>wǔ</i>	<i>zhī</i>	<i>zūn</i>
A			
devět	pět	slovce	počest

„oslava císaře“

U daného idiomu je forma a struktura podobná výše uvedenému příkladu 37). Číslovky *jiǔ* 九 a *wǔ* 五 zde podobně stojí před jménem ve funkci atributu. Tyto dvě číslovky jsou symbolem pro vládce.⁹⁴ Gramatické slovice *zhī* 之 zde vystupuje ve funkci ukazatele atributivního vztahu.⁹⁵ Substantivum *zūn* 尊 je pak jádrem fráze.⁹⁶

39)

三	五	成	群
<i>sān</i>	<i>wǔ</i>	<i>chéng</i>	<i>qún</i>
S		V	
		O	
tři	pět	utvořit	skupina

„skupinky lidí“

Dle definice slovníku *Xīnhuá Chéngyǔ Dà Cídiǎn* (2013, 1291) lze určit, že číslovky zde zastávají jmennou funkci několikanásobného podmětu. Jádro přísudkové části tvoří sloveso *chéng* 成, po kterém následuje předmět vyjádřený substantivem *qún* 群. Doslovně pak idiom můžeme přeložit jako „tři lidé a pět lidí utvoří skupinu“. V tomto případě tedy identifikujeme jak podmětnou, tak přísudkovou část.

40)

⁹⁴ Viz *Xīnhuá Chéngyǔ Dà Cídiǎn* 2013, 772.

⁹⁵ Viz VOCHALA a VOCHALOVÁ 1976, 101.

⁹⁶ Překlad a analýza funkcí číslovek viz SCHIELOVÁ 2015, 49–50.

百 万 雄 师

bǎi *wàn* *xióng* *shī*

A ₁	A ₂		
----------------	----------------	--	--

sto deset tisíc mocný armáda

„silná armáda“

I v idiomu 40), podobně jako u příkladu 36), se objevuje složená číslovka *bǎi wàn* 百万 s významem „milion“. Číslovka společně s adjektivem *xióng* 雄 stojí před substantivem *shī* 师 ve funkci atributu. Větná skladba zde není aplikovatelná, opět se jedná spíše o atributivní frázi.

Po analýze této podskupiny můžeme určit, že číslovky ve dvou případech zastávaly funkci podmětu; konkrétně se jednalo o příklady 36) a 39). Ve zbylých třech příkladech, tj. 37), 38) a 40) pak číslovky sloužily jako atribut. Ve zmíněných třech příkladech nebylo možné určit větnou skladbu, šlo spíše o tzv. atributivní fráze. V příkladech 36) a 40) se objevila složená číslovka. U příkladů 37) a 38) bylo možné před substantivem identifikovat gramatické slovice sloužící jako ukazatel atributivního vztahu. Užití slovice nebylo v obou příkladech identické, u příkladu 37) se jednalo o slovice *qí* 其, u příkladu 38) pak o slovice *zhī* 之. V případě idiomu 40) nebylo atributivní slovice použito. Pouze u příkladů 36) a 39) bylo možné určit podmětnou a přísudkovou část. Přísudkovou část v obou případech rozvíjel předmět. Podmět byl tvořen číslovkami, v příkladu 36) složenou číslovkou, v příkladu 39) se jednalo o několikanásobný podmět.

7.2.5 Číslovka na třetí a čtvrté pozici (AB##)

Další analyzovanou podskupinou v rámci skupiny idiomů *chéngyǔ* se dvěma číslovkami je podskupina s číslovkami na třetí a čtvrté pozici „AB##“. V korpusu dané skupiny se objevuje pouhých 11 idiomů, což tvoří 1,60 % z celkového počtu 686 idiomů se dvěma číslovkami.

41)

思 绪 万 千

sī *xù* *wàn* *qiān*

S

V

A

myšlenka vlákno deset tisíc tisíc

„mnoho složitých myšlenek“

V tomto případě lze idiom doslova přeložit jako „myšlenkových vláken jsou desítky tisíc“. Pokud přijmeme uvedený překlad, lze pak identifikovat větnou skladbu složenou z podmětné i ze jmenné přísudkové části. Podmětná část je tvořena podmětem, který je vyjádřen substantivem *xù* 绪. To je dále určeno substantivem *sī* 思 plnící funkci atributu. Jádrem jmenného přísudku je pak složená číslovka *wàn qiān* 万千, sponové sloveso chybí, a to zřejmě z důvodu zachování čtyřznakové formy.

42)

略 知 — 二

lüè *zhī* *yī* *èr*

V

O

U

zhruba vědět jeden dva

„mít jen povědomí o něčem; vědět velmi málo“

U daného idiomu můžeme identifikovat pouze přísudkovou část, podmětná část je nevyjádřena. Jádro predikátu tvoří sloveso *zhī* 知, které je určeno adverbem *lüè* 略 ve funkci adverbialního určení. Číslovky *yī* 一 a *èr* 二 v tomto případě zastávají svou zvláštní jmennou funkci ve smyslu „jedna, dvě věci“, a tvoří tak několikanásobný předmět.

43)

熊 罴 百 万

xióng *pí* *bǎi* *wàn*

S

V

medvěd medvěd hnědý sto deset tisíc

„silná a velká armáda“

Předkládaný idiom lze opět rozebrat jako jednoduchou větu se jmenným přísudkem. Podmětnou část v tomto případě tvoří substantiva *xióng* 熊 a *pi* 罍, a plní tak funkci několikanásobného podmětu. Význam těchto dvou substantiv je metaforický – odkazuje na „nelítostné bojovníky“.⁹⁷ Složená číslovka *bǎi wàn* 百万 vyjadřuje potom jmennou složku přísudkové části, spona je opět vynechána.

44)

以 防 万 一

yǐ *fáng* *wàn* *yī*

V

O

za účelem mít se na pozoru deset tisíc jeden

„být připraven na jakoukoliv nepředvídanou událost“

U příkladu 44) není vyjádřena podmětná část, jedná se o strukturu přísudek – předmět. Přísudková část je tvořena prepozičním slovesem *yǐ* 以 ve významu „za účelem, aby“, jádro je tvořeno přísudkem – slovesem *fáng* 防. Předmětná část je tvořena číslovkami *wàn* 万 a *yī* 一, které vystupují ve své jmenné funkci. Doslovně lze číslovku přeložit jako „jedna deseti tisícina“, avšak v tomto případě označuje přeneseně „eventualitu s velmi nízkou pravděpodobností výskytu“.⁹⁸

45)

正 经 八 百

⁹⁷ Viz *Xīnhuá Chéngyǔ Dà Cídiǎn* 2013, 1706.

⁹⁸ Viz *Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn* 2005, 1406.

zhèng	jīng	bā	bǎi
vážný		osm	set

„velice vážný“

Tento idiom, podobně jako idiom 18), nezapadá do hypotézy, že idiomy *chéngyǔ* se skládají z jednoslabičných slov. Dvojslabičné adjektivum *zhèngjīng* 正经 je následováno složenou číslovkou *bābǎi* 八百. Jakákoliv syntaktická analýza není však v tomto případě aplikovatelná.

Po analýze dané skupiny lze říci, že číslovky plnily dvě funkce. U příkladů 41) a 43) zastávaly funkci predikátu, přesněji řečeno významové jádro jmenného predikátu. Spona byla v obou případech vynechána, a to zejména z důvodu zachování čtyřznakové struktury. U obou příkladů se objevovaly číslovky složené. V příkladech 42) a 44) číslovky zastávaly jednu ze svých jmenných funkcí, konkrétně funkci několikanásobného předmětu. U příkladů 41) a 43) bylo možné určit jak podmětnou, tak přísudkovou část. Podmět v příkladu 41) byl navíc rozvit atributem, u příkladu 43) se jednalo o několikanásobný podmět. V příkladech 42) a 44) se dala určit pouze přísudková část. Tu v příkladu 42) rozvíjelo adverbialní určení, v příkladu 44) pak hlavnímu slovesu předcházelo prepoziční sloveso *yǐ* 以. Příklad 45) vykazoval specifičnost v tom smyslu, že se u něj nedala určit jakákoliv větná struktura. Objevilo se dvojslabičné adjektivum, za kterým následovala složená číslovka.

7.2.6 Číslovka na druhé a třetí pozici (A##D)

Poslední rozebíranou podskupinou v rámci skupiny idiomů *chéngyǔ* se dvěma číslovkami jsou idiomy, ve kterých se objevují číslovky na druhé a třetí pozici, tj. „A##D“. Tato podskupina zahrnuje pouze čtyři idiomy, což odpovídá pouhým 0,58 % z celkového počtu 686. V předchozích podskupinách bylo vždy analyzováno pět idiomů v souladu s vytyčenou metodologií, v této a dalších podskupinách jsem byla limitována počtem idiomů objevujících se v korpusu.

46)

乱	七	八	糟
luàn	qī	bā	zāo

--	--

A

zmatek sedm osm nepořádek

„ve velkém nepořádku, chaosu“

V mé bakalářské práci se již kombinaci číslovek *qī* 七 a *bā* 八 věnovala kapitola. Závěrem bylo zjištění, že daná kombinace vyjadřuje zmatek a nepříznivost.⁹⁹ Z pohledu morfologicko-syntaktického však idiom není zcela jednoduché zařadit. Zcela jistě není možné hovořit o jakékoliv větné skladbě. Číslovka *qī* 七 je v postavení za jménem, není zřejmé, v jakém vztahu tyto dva morfémy jsou. Logicky pak číslovka *bā* 八 stojící před jménem může vystupovat jedinečně ve funkci atributu, tj. ve významu „osm nepořádků“.

47)

乌 七 八 糟

wū *qī* *bā* *zāo*

--	--

A

vrána sedm osm nepořádek

„ve velkém nepořádku, chaosu“

Viz příklad 46).

48)

污 七 八 糟

wū *qī* *bā* *zāo*

--	--

⁹⁹ Viz SCHIELOVÁ 2015, 46–47.

špína sedm osm nepořádek

„ve velkém nepořádku, chaosu“

Viz příklad 46).

49)

正	二	八	摆
<i>zhèng</i>	<i>èr</i>	<i>bā</i>	<i>bǎi</i>
vážný	dva	osm	položít

„velice vážný“

Významově je tento idiom identický s idiomem 45), který byl již výše rozebrán. Z morfologicko-syntaktického hlediska je opět nemožné analyzovat tento idiom z hlediska větné skladby.

Výsledky analyzované podskupiny se značně liší od předchozích podskupin. Ani v jednom z uvedených příkladů nebylo možné identifikovat jakoukoliv větnou skladbu; syntaktická analýza, jak byla provedena u předchozích podskupin, nebyla možná. Příklady 46), 47) a 48) se značně podobaly z hlediska vnitřní struktury, pokaždé se měnilo slovo na pozici „A“, jednalo se vždy o substantivum. Zbylá tři slova zůstávala stejná. Funkci číslovky *qī* 七 na pozici „B“ nebylo možné určit, lze však říci, že číslovka *bā* 八 na pozici „C“ zastávala funkci atributu vzhledem k substantivu. Všechny tři příklady se významově shodovaly. Příklad 49) obsahoval číslovky jiné, ani zde však nebylo možné provést syntaktickou analýzu.

7.3 Idiomy *chéngyǔ* obsahující tři číslovky

Skupina idiomů *chéngyǔ* se třemi číslovkami, obsahuje pouze 10 idiomů, což představuje jen 0,47 % z celkového korpusu idiomů s číslovkami. Tato skupina je rozdělena do čtyř podskupin v závislosti na pozici číslovek, tj. forma „###D“, „#B##“, „##C#“ a „A###“. Počet příkladů v jednotlivých podskupinách závisí na počtu idiomů objevujících se v korpusu.

7.3.1 Číslovky na první, druhé a třetí pozici (###D)

První analyzovaná podskupina obsahuje čtyři idiomy *chéngyǔ* se třemi číslovkami na první, druhé a třetí pozici, tj. „###D“.

50)

四	百	四	病
<i>sì</i>	<i>bǎi</i>	<i>sì</i>	<i>bìng</i>

A ₁	A ₂	
----------------	----------------	--

A ₃

čtyři sto čtyři nemoc

„všechny různé nemoci“

Všechny tři číslovky ve výše uvedeném příkladu stojí ve funkci přívlastku, i když ne všechna jména jsou vyjádřena. První číslovka *sì* 四 odkazuje ke čtyřem končetinám, číslovka *bǎi* 百 odkazuje ke stům částem těla, druhá číslovka *sì* 四 stojí v pozici atributu vzhledem k vyjádřenému substantivu *bìng* 病.¹⁰⁰ Přísudková část zde však zcela chybí. Lze říci, že se v tomto případě jedná spíše o atributivní frázi.

51)

三	六	九	等
<i>sān</i>	<i>liù</i>	<i>jiǔ</i>	<i>děng</i>

	A	
--	---	--

tři šest devět kategorie

„velké množství různých kategorií“

Zde je možno určit, že číslovky rozvíjí substantivum *děng* 等. Opět se nejedná o větnou skladbu, ale spíše o atributivní frázi. Číslovky jsou pouze referenční, odkazují na

¹⁰⁰ Viz *Xīnhuá Chéngyǔ Dà Cídiǎn* 2013, 1406.

velké množství. Zajímavým faktem však je, že je v tomto idiomu použito číslovky *sān* 三 a násobky tohoto čísla.

52)

七	+	二	行
<i>qī</i>		<i>èr</i>	<i>háng</i>

A	
---	--

sedm deset dva povolání

„všechna možná povolání a profese“

Číslovka v tomto případě reprezentuje číselnou hodnotu „sedmdesát dva“. Celkový význam je však referenční, odkazuje k velkému množství. Složená číslovka rozvíjí jmenný člen *háng* 行. Opět se nejedná o větnou skladbu, ale o atributivní frázi.

53)

七	+	二	变
<i>qī</i>		<i>èr</i>	<i>biàn</i>

A	
---	--

sedm deset dva změna

„vysoká úroveň dovedností“

Struktura i forma je identická s předešlým příkladem 52).

Ve všech čtyřech analyzovaných příkladech bylo možné určit, že číslovky zastávají funkci atributu k substantivu. Ani v jednom případě však nelze mluvit o větné skladbě, šlo spíše o tzv. atributivní frázi. U příkladu 50) se podle definice slovníku *Xīnhuá Chéngyǔ Dà Cídiǎn* jednalo o tři různé atributy ke třem různým substantivům, dvě substantiva však z důvodu čtyřznakové formy idiomu nebyla vyjádřena. U příkladu 51) číslovky tvořily několikanásobný atribut. Atributy v příkladech 52) a 53) byly tvořeny složenými číslovkami. Do původního korpusu idiomů se třemi číslovkami na pozici „###D“ byly původně zahrnuty i následující idiomy: „*qī líng bā luàn* 七零八乱“, „*qī líng*

bā luò 七零八落“, „*qī líng bā suì* 七零八碎“. Při analýze jsem však tyto tři idiomy z korpusu vyřadila, a to z jistého důvodu. Morfém *líng* 零 v těchto případech nestál ve významu „nula“, avšak ve svém adjektivním významu „roztroušený“.

7.3.2 Číslovky na první, třetí a čtvrté pozici (#B##)

Podskupina idiomů *chéngyǔ* se třemi číslovkami na první, třetí a čtvrté pozici, tj. „#B##“ stejně jako v předchozím případě obsahuje pouze čtyři idiomy.

54)

七	老	八	十
<i>qī</i>	<i>lǎo</i>	<i>bā</i>	<i>shí</i>
sedm	starý	osm	deset

„velmi starý“

Dle slovníkové definice číslovky odkazují k věku mezi sedmdesátým a osmdesátým rokem, při analýze jednotlivých členů však nelze určit jakoukoliv syntaktickou skladbu. Zbývající člen, tj. *lǎo* 老 je adjektivem.

55)

十	猜	八	九
<i>shí</i>	<i>cāi</i>	<i>bā</i>	<i>jiǔ</i>

Avč	V
-----	---

O

deset uhádnout osm devět

„uhádnout s téměř absolutní jistotou“

Tento idiom lze doslovně přeložit jako „z deseti uhádnout osm či devět (věcí)“. Jádrem je sloveso *cāi* 猜, které je rozvíto číslovkami. Pokud se zaměříme na syntaktickou skladbu, lze říci, že se objevuje přísudková část s několikanásobným předmětem, který je tvořen číslovkami *bā* 八 a *jiǔ* 九 ve své jmenné funkci. Číslovka *shí* 十 zde vystupuje ve funkci anteponovaného větného členu.

56)

十 有 八 九

shí *yǒu* *bā* *jiǔ*

Avč	V
-----	---

O

deset mít osm devět

„vysoká pravděpodobnost“

Podobná situace jako výše zmíněná nastává i v tomto případě. Číslovky jsou identické, změnou je sloveso *yǒu* 有. Doslovný překlad je pak téměř totožný s příkladem 55), tj. „z deseti mít osm či devět“. I z hlediska syntaxe poté idiom koresponduje s výše uvedeným.

57)

十 之 八 九

shí *zhī* *bā* *jiǔ*

deset slovice osm devět

„vysoká pravděpodobnost“

I zde se objevují stejné číslovky, změna nastává ve zbývajícím morfému, kterým je gramatické slovice *zhī* 之 ve funkci ukazatele atributivního vztahu. Podobný případ byl již výše zmíněn u příkladu 38). Ze syntaktického hlediska nelze určit větnou skladbu.

Pouze u dvou příkladů ze čtyř bylo možné určit syntaktickou funkci číslovek rozebíraných idiomů, a to konkrétně u příkladů 55) a 56). V těchto příkladech první číslovka na pozici „A“ vystupovala ve funkci anteponovaného větného členu. Číslovky na pozici „C“ a „D“ zastávají funkci několikanásobného předmětu. Sloveso na pozici „B“ pak tvořilo přísudek, podmět nebyl vyjádřen. Pouze v těchto dvou příkladech bylo možné z pohledu syntaxe hovořit o větné skladbě. Příklad 57) se významově shodoval s příklady 55) a 56), sloveso však bylo nahrazeno atributivním slovcem *zhī* 之, proto

nebylo možné provést syntaktickou analýzu jako v předchozích příkladech. Podobně pak u příkladu 54) nebylo možné určit jakékoliv větné členy.

7.3.3 Číslovky na první, druhé a čtvrté pozici (##C#)

Další analyzovaná podskupina idiomů s číslovkami na první, druhé a čtvrté pozici „##C#“ obsahuje pouze dva níže uvedené idiomy.

58)

百	六	阳	九
<i>bǎi</i>	<i>liù</i>	<i>yáng</i>	<i>jiǔ</i>
sto	šest	<i>yáng</i>	devět

„rok plný pohrom/katastrof; smůla“

V tomto idiomu číslovky odkazují k letopočtům v čínském systému, zbylý morfém je jmenného charakteru. Syntaktická analýza zde však provedena být nemůže.

59)

九	九	归	一
<i>jiǔ</i>	<i>jiǔ</i>	<i>guī</i>	<i>yī</i>
S		V	
		O	
devět	devět	vrátit se	jeden

„koneckonců“

Duplicitní číslovka *jiǔ* 九 zde plní svou jmennou funkci, lze ji považovat za několikanásobný podmět. Jádrem predikátu je sloveso *guī* 归 a číslovka *yī* 一 zde tvoří předmět ve své jmenné funkci ve významu „počátek“. V tomto jediném případě celé skupiny idiomu *chéngyǔ* se třemi číslovkami lze identifikovat jak podmětnou, tak přísudkovou část.

V této podskupině s pouhými dvěma příklady bylo možné provést syntaktickou analýzu pouze u příkladu 59), kde bylo možné rozlišit jak podmětnou, tak přísudkovou

část. Číslovky v tomto případě tvořily několikanásobný podmět a předmět. Příklad 58) nebylo z pohledu syntaxe možno jakkoliv analyzovat.

7.3.4 Číslovky na druhé, třetí a čtvrté pozici (A###)

Jak již bylo uvedeno v části práce věnované kvantitativní analýze, idiomy *chéngyǔ* se třemi číslovkami na druhé, třetí a čtvrté pozici se v korpusu neobjevily.

7.4 Idiomy *chéngyǔ* obsahující čtyři číslovky

V této kategorii se vyskytuje pouhých osm idiomů, z nichž pět je uvedeno níže. Syntaktická analýza u těchto idiomů nebyla provedena, nelze mluvit o jakékoliv větne stavbě.

60)

两	两	三	三
<i>liǎng</i>	<i>liǎng</i>	<i>sān</i>	<i>sān</i>
dva	dva	tři	tři

„malá skupinka lidí“

61)

七	七	八	八
<i>qī</i>	<i>qī</i>	<i>bā</i>	<i>bā</i>
sedm	sedm	osm	osm

„zhruba“

62)

千	千	万	万
<i>qiān</i>	<i>qiān</i>	<i>wàn</i>	<i>wàn</i>
tisíc	tisíc	deset tisíc	deset tisíc

„velké množství“

63)

三	三	两	两
<i>sān</i>	<i>sān</i>	<i>liǎng</i>	<i>liǎng</i>
tři	tři	dva	dva

„malá skupinka lidí“

64)

一	十	一	五
<i>yī</i>	<i>shí</i>	<i>yī</i>	<i>wǔ</i>
jeden	deset	jeden	pět

„pečlivě počítat; povyprávět do detailů od začátku do konce“

Slovníková definice uvádí doslovný význam jako „počítat pěti a deseti“, význam či funkce číslovky *yī* 一 však uveden není.

8 Výsledky morfologicko-syntaktické analýzy

Celkové výsledky a zhodnocení analýzy zkoumaných skupin idiomů *chéngyǔ* obsahujících číslovky jsou zpracovány v následujících tabulkách.

8.1 Výsledky analýzy idiomů *chéngyǔ* obsahujících jednu číslovku

Tabulka č. 24 ukazuje, v jakých syntaktických funkcích se číslovky v příkladových idiomech objevovaly. Více než polovina číslovek zastávala funkci atributu, konkrétně 11 idiomů. Číslovky se ve třech idiomech objevily ve funkci předmětu, stejný počet plnil funkci přísudku. V pouhých dvou příkladech číslovka rozvíjela přísudek ve funkci komplementu, pouze jednou pak jako adverbialní určení. V dané skupině číslovka ani jednou nezastávala funkci podmětu.

funkce číslovky	počet idiomů	procentuální podíl
adverbialní určení	1	5 %
atribut	11	55 %
komplement	2	10 %

podmět	0	0 %
předmět	3	15 %
přísudek	3	15 %
celkem	20	100 %

Tabulka č. 24: Funkce číslovky ve skupině s jednou číslovkou

Následující čtyři tabulky jsou zaměřeny na samotnou syntaktickou strukturu příkladových idiomů. První tabulka ukazuje, že v dané skupině zkoumaných idiomů bylo možné identifikovat tři základní syntaktické struktury. Další tabulky konkretizují jednotlivé varianty v rámci jedné struktury. Procentuální podíl v těchto tabulkách je dán vzhledem k celkovému počtu idiomů v dané skupině. Struktura podmětná část + přísudková část se objevovala nejčastěji, a to celkem v 11 idiomech. Struktura, kde byla vyjádřena pouze přísudková část byla obsažena v pěti příkladech. Souvětí o dvou klauzích bylo identifikováno ve čtyřech idiomech.

Syntaktická struktura idiomu		
syntaktická struktura	počet idiomů	procentuální podíl
SV	11	55 %
V	5	25 %
V₁-V₂	4	20 %
celkem	20	100 %

Tabulka č. 25: Syntaktická struktura idiomu ve skupině s jednou číslovkou

Lze vidět, že v rámci struktury podmětná + přísudková část se objevily čtyři různé varianty vzhledem k dalším větným členům. Nejčastější formou byla struktura atribut – podmět – přísudek – předmět, která se objevila celkem pětkrát. Druhou nejčastější strukturou byl podmět – přísudek – atribut – předmět. Tato forma byla identifikována ve třech idiomech. Ve dvou příkladech pak bylo možné určit strukturu několikanásobný podmět – adverbialní určení – přísudek. Pouze v jednom případě se objevila forma atribut – podmět – určení – přísudek.

Podmětná + přísudková část		
syntaktická struktura	počet idiomů	procentuální podíl
ASUV	1	5 %
ASVO	5	25 %
SSUV	2	10 %
SVAO	3	15 %
celkem	11	55 %

Tabulka č. 26: Varianty struktury SV ve skupině s jednou číslovkou

Syntaktická struktura, ve které byla vyjádřena pouze přísudková část, se objevila celkem pětkrát. Z toho bylo možné ve dvou příkladech identifikovat strukturu adverbialní určení – přísudek – atribut – předmět. Ve stejném počtu příkladových idiomů byla po analýze zjištěna struktura přísudek – několikanásobný atribut – předmět. V jednom případě se objevila forma přísudek – komplement.

Přísudková část		
syntaktická struktura	počet idiomů	procentuální podíl
UVAO	2	10 %
VAAO	2	10 %
VC	1	5 %
celkem	5	25 %

Tabulka č. 27: Varianty struktury V ve skupině s jednou číslovkou

Poslední syntaktickou strukturou, kterou bylo možné v dané skupině idiomů identifikovat, bylo souvětí o dvou klauzích. Objevily se čtyři různé varianty, každá však pouze jednou. Jednalo se o následující struktury: přísudek první klauze – komplement první klauze – přísudek druhé klauze, přísudek první klauze – předmět první klauze – spojka *ér* 而 – přísudek druhé klauze, přísudek první klauze – předmět první klauze – přísudek druhé klauze – předmět druhé klauze, přísudek první klauze – komplement první klauze – adverbialní určení druhé klauze – přísudek druhé klauze.

Souvětí o dvou klauzích		
syntaktická struktura	počet idiomů	procentuální podíl
V_1C-V_2	1	5 %
$V_1O_1 \overline{\text{而}} V_2$	1	5 %
$V_1O_1-V_2O_2$	1	5 %
$V_1C_1-U_2V_2$	1	5 %
celkem	4	20 %

Tabulka č. 28: Varianty struktury V_1-V_2 ve skupině s jednou číslovkou

8.2 Výsledky analýzy idiomů *chéngyǔ* obsahujících dvě číslovky

Podobně jako u předchozí skupiny jsou na tomto místě uvedeny tabulky s výsledky provedené analýzy idiomů *chéngyǔ* se dvěma číslovkami.

Následující tabulka ukazuje, jaké funkce číslovky ve zkoumaných příkladech zastávaly. Celkový počet číslovek je roven dvojnásobku počtu analyzovaných idiomů. Lze vidět, že nejčastěji číslovky zastupovaly funkci předmětu; bylo možné určit celkem 17 číslovek v této funkci. Druhou nejčastější funkcí číslovek se objevovala funkce atributivní, která byla identifikována u 15 příkladů. V devíti příkladech číslovky sloužily jako podmět. Funkce sedmi číslovek nebylo možné určit. Šest číslovek tvořilo přísudek, čtyři číslovky stály ve funkci adverbialního určení. Jako komplement se číslovky neobjevily ani jednou.

funkce číslovky	počet číslovek	procentuální podíl
adverbialní určení	4	6,9 %
atribut	15	25,86 %
komplement	0	0 %
podmět	9	15,52 %
předmět	17	29,31 %
přísudek	6	10,34 %

nebylo možné určit	7	12,07 %
celkem	58	100 %

Tabulka č. 29: Funkce číslovek ve skupině se dvěma číslovkami

Následujících pět tabulek se zabývá samotnými syntaktickými strukturami, které se v příkladových idiomech objevovaly. První tabulka ukazuje, že v dané skupině zkoumaných idiomů bylo možné identifikovat čtyři varianty syntaktických struktur. Další tabulky podrobněji dokládají jednotlivé obměny v rámci jedné struktury. Procentuální podíl v těchto tabulkách je udáván vzhledem k celkovému počtu idiomů v dané skupině. Struktura podmětná část + přísudková část se objevovala nejčastěji, byla identifikována celkem v 11 idiomech. Devět idiomů nespadlo do žádné ze základních struktur, a proto jsou v tabulce označeny jako „ostatní“. Souvětí o dvou klauzích bylo identifikováno v sedmi idiomech. Struktura, která vyjadřovala pouze přísudkovou část byla obsažena v pouhých dvou příkladech. Celkem bylo analyzováno 29 idiomů.

Syntaktická struktura idiomu		
syntaktická struktura	počet idiomů	procentuální podíl
SV	11	37,93 %
V	2	6,9 %
V₁-V₂	7	24,14 %
ostatní	9	31,03 %
celkem	29	100 %

Tabulka č. 30: Syntaktická struktura idiomu ve skupině se dvěma číslovkami

Struktura idiomů, ve které byla vyjádřena podmětná i přísudková část je poměrně variabilní. Po analýze dalších větných členů se objevilo dalších sedm variant. Nejčastější variantou byla struktura podmět – adverbialní určení – přísudek – předmět, objevila se celkem u tří idiomů. Po dvou idiomech byly identifikovány formy atribut – podmět – atribut – předmět, podmět – přísudek – předmět. V druhém případě se v jednom idiomu jednalo o několikanásobný podmět, v druhém idiomu byla podměttem složená číslovka. Ve zbývajících čtyřech idiomech došlo k určení dalších struktur: podmět – přísudek – postpoziciční sloveso *wéi* 为 – předmět, podmět – slovesný komplex – předmět, atribut –

podmět – přísudek jmenný beze spony, několikanásobný podmět – přísudek jmenný beze spony. V posledních dvou případech „ASVV“ a „SSVV“ byl přísudek tvořen složenou číslovkou.

Podmětná + přísudková část		
syntaktická struktura	počet idiomů	procentuální podíl
ASAO	2	6,9 %
SUVO	3	10,34 %
SV 为 O	1	3,45 %
SVVO¹⁰¹	1	3,45 %
SSVO	2	6,9 %
ASVV¹⁰²	1	3,45 %
SSVV¹⁰³	1	3,45 %
celkem	11	37,93 %

Tabulka č. 31: Varianty struktury SV ve skupině se dvěma číslovkami

Syntaktická struktura, ve které byla vyjádřena pouze přísudková část, se týkala výhradně dvou idiomů. První variantou byla forma adverbialní určení – přísudek – několikanásobný předmět. Druhou identifikovanou formou pak bylo prepoziční sloveso 予以 – přísudek – několikanásobný předmět.

Přísudková část		
syntaktická struktura	počet idiomů	procentuální podíl
UVOO	1	3,45 %
予以 VOO	1	3,45 %
celkem	2	6,9 %

¹⁰¹ Slovesný komplex.

¹⁰² Jmenný přísudek beze spony.

¹⁰³ Taktéž.

Tabulka č. 32: *Varianty struktury V ve skupině se dvěma číslovkami*

Jako souvětí o dvou klauzích vystupovalo celkem sedm idiomů. Nejčastější identifikovanou formou, která se objevila ve čtyřech příkladech, byl přísudek první klauze – předmět první klauze – přísudek druhé klauze – předmět druhé klauze. Ve dvou idiomech se dalo hovořit o formě adverbialní určení první klauze – přísudek první klauze – adverbialní určení druhé klauze – přísudek druhé klauze. Jeden idiom po provedené analýze vykazoval strukturu podmět první klauze – přísudek první klauze – podmět druhé klauze – přísudek druhé klauze.

Souvětí o dvou klauzích		
syntaktická struktura	počet idiomů	procentuální podíl
$U_1V_1-U_2V_2$	2	6,9 %
$V_1O_1-V_2O_2$	4	13,79 %
$S_1V_1-S_2V_2$	1	3,45 %
celkem	7	24,14 %

Tabulka č. 33: *Varianty struktury V_1-V_2 ve skupině se dvěma číslovkami*

Co se týče ostatních struktur, v pěti příkladech nebylo možné identifikovat jakoukoliv syntaktickou strukturu. Ve čtyřech příkladech se jednalo o atributivní frázi.

Ostatní struktury		
syntaktická struktura	počet idiomů	procentuální podíl
atributivní fráze	4	13,79 %
nebylo možno určit	5	17,24 %
celkem	9	31,03 %

Tabulka č. 34: *Ostatní struktury ve skupině se dvěma číslovkami*

Ve skupině idiomů *chéngyǔ* se dvěma číslovkami byla identifikována složená číslovka v pěti případech, v ostatních příkladech (tj. 24 idiomů) se objevovaly číslovky jednoduché.

druh číslovky	počet výskytů	procentuální podíl
složená číslovka	5	17,24 %
jednoduchá číslovka	24	82,76 %
celkem	29	100 %

Tabulka č. 35: Druh číslovek ve skupině se dvěma číslovkami

Následující tabulka porovnává funkce číslovek v rámci jednoho idiomu. Bylo dokázáno, že v 19 případech se funkce první číslovky rovnala funkci druhé číslovky, což představuje 65,52 %. V osmi zkoumaných idiomech byla funkce obou číslovek odlišná.¹⁰⁴ Ve dvou příkladech funkci číslovek nelze určit.¹⁰⁵

Porovnání funkcí číslovek		
varianta	počet idiomů	procentuální podíl
$F\#_1 = F\#_2$	19	65,52 %
$F\#_1 \neq F\#_2$	8	27,59 %
nebylo možné určit	2	6,9 %
celkem	29	100 %

Tabulka č. 36: Porovnání funkcí číslovek ve skupině se dvěma číslovkami

8.3 Výsledky analýzy idiomů *chéngyů* obsahujících tři číslovky

Následující tabulka dokládá, jaké syntaktické funkce číslovky ve zkoumaných idiomech plnily. Celkový počet číslovek je roven trojnásobku počtu analyzovaných idiomů. Lze vidět, že číslovky nejčastěji vystupovaly ve funkci atributu, jednalo se celkem o dvanáct číslovek. Funkci devíti číslovek nebylo možné určit. Pět číslovek vystupovalo ve funkci předmětu. Dvě číslovky poté plnily funkci anteponovaného větného členu. Další dvě číslovky zastupovaly podmět. Jiné syntaktické funkce nebyly v této skupině prokázány.

¹⁰⁴ Viz idiomy 31) až 35) a 46) až 48).

¹⁰⁵ Viz idiomy 45) a 49).

funkce číslovky	počet číslovek	procentuální podíl
adverbiální určení	0	0 %
anteponovaný větný člen	2	6,67 %
atribut	12	40 %
komplement	0	0 %
podmět	2	6,67 %
předmět	5	16,67 %
přísudek	0	0 %
nebylo možné určit	9	30 %
celkem	30	100 %

Tabulka č. 37: Funkce číslovek ve skupině se třemi číslovkami

Podobně jako u předešlých skupin jsou i zde zobrazeny jednotlivé syntaktické struktury v rámci zkoumaných idiomů. Z první tabulky lze vidět, že v dané skupině bylo možné identifikovat pouze jeden idiom se strukturou podmět – přísudek a pouhé dva idiomy, ve kterých bylo možné identifikovat pouze přísudkovou část. Zbylých sedm idiomů vystupovalo v jiných strukturách, ty jsou rozebrány níže. Procentuální podíl v tabulkách, které se věnují konkrétním formám syntaktických struktur, je udáván vzhledem k celkovému počtu idiomů v dané skupině.

Syntaktická struktura idiomu		
syntaktická struktura	počet idiomů	procentuální podíl
SV	1	10 %
V	2	20 %
V₁-V₂	0	0 %
ostatní	7	70 %
celkem	10	100 %

Tabulka č. 38: Syntaktická struktura idiomu ve skupině se třemi číslovkami

V této skupině se objevil pouze jeden idiom, který obsahoval jak podmínkou, tak přísudkovou část, konkrétně se jednalo o strukturu několikanásobný podmět – přísudek – předmět.

Podmětná + přísudková část		
syntaktická struktura	počet idiomů	procentuální podíl
SSVO	1	10 %
celkem	1	10 %

Tabulka č. 39: Varianty struktury SV ve skupině se třemi číslovkami

Idiomy *chéngyǔ* se třemi číslovkami, ve kterých byla identifikována pouze přísudková část, se objevily pouze dvakrát. Syntaktická struktura zůstala v obou případech stejná, konkrétně se jednalo o formu anteponovaný větný člen – přísudek – několikanásobný předmět.

Přísudková část		
syntaktická struktura	počet idiomů	procentuální podíl
AvčVOO	2	20 %
celkem	2	20 %

Tabulka č. 40: Varianty struktury V ve skupině se třemi číslovkami

Mezi ostatní struktury lze zařadit atributivní frázi, která byla určena ve čtyřech případech. Syntaktickou strukturu nebylo možné určit u tří idiomů.

Ostatní struktury		
syntaktická struktura	počet idiomů	procentuální podíl
atributivní fráze	4	40 %
nebylo možno určit	3	30 %
celkem	7	70 %

Tabulka č. 41: Ostatní struktury ve skupině se třemi číslovkami

Složená číslovka se v této skupině objevila pouze ve dvou idiomech, v osmi případech se jednalo o číslovky jednoduché.

druh číslovky	počet výskytů	procentuální podíl
složená číslovka	2	20 %
jednoduchá číslovka	8	80 %
celkem	10	100 %

Tabulka č. 42: Druh číslovek ve skupině se třemi číslovkami

Tato tabulka porovnává funkce číslovek v rámci jednoho idiomu. Lze vidět, že ve čtyřech idiomech byly funkce všech tří číslovek identické. Ve dvou případech se funkce druhé a třetí číslovky shodovala, avšak odlišovala se od funkce první číslovky. V jednom příkladu byla určena identická funkce pouze u první a druhé číslovky, funkce třetí číslovky se však lišila. Ve třech případech funkce nebylo možné porovnat.

Porovnání funkcí číslovek		
varianta	počet idiomů	procentuální podíl
$F\#_1 = F\#_2 = F\#_3$	4	40 %
$F\#_1 \neq (F\#_2 = F\#_3)$	2	40 %
$F\#_1 = F\#_2 \wedge \neq F\#_3$	1	10 %
nebylo možné určit	3	30 %
celkem	10	100 %

Tabulka č. 43: Porovnání funkcí číslovek ve skupině se třemi číslovkami

8.4 Celkové výsledky analýzy

Celkový počet číslovek obsažených ve zkoumaných idiomech je roven 128. Lze vidět, že nejčastěji číslovky plnily funkci atributu, jednalo se o 38 číslovek (29,69 %). Funkci 36 číslovek nebylo možné určit (28,13 %). Je nutné si uvědomit, že tato kvantifikace zahrnuje i skupinu idiomů se čtyřmi číslovkami, u které nebylo možné provést syntaktickou analýzu.¹⁰⁶ 25 číslovek stálo ve funkci předmětu (19,53 %). Funkci

¹⁰⁶ Z 36 číslovek právě 20 patří do této skupiny.

podmětu pak plnilo 11 číslovek (8,59 %). Devět číslovek zastávalo přísudek (7,03 %), pět číslovek pak adverbialní určení (3,91 %). Anteponovaný větný člen a komplement byl každý tvořen dvěma číslovkami (1,56 %).

funkce číslovky	počet číslovek	procentuální podíl
adverbialní určení	5	3,91 %
anteponovaný větný člen	2	1,56 %
atribut	38	29,69 %
komplement	2	1,56 %
podmět	11	8,59 %
předmět	25	19,53 %
přísudek	9	7,03 %
nebylo možné určit	36	28,13 %
celkem	128	100 %

Tabulka č. 44: Funkce číslovek bez ohledu na skupinu

V tabulce č. 45 je možné sledovat syntaktické struktury přítomné ve zkoumaných idiomech bez ohledu na počet číslovek. V 18 idiomech se vyskytl základní slovosled SVO (28,13 %). Strukturu 13 idiomů nebylo možné určit (20,31 %). Je nutné si opět uvědomit, že pět z těchto idiomů pochází ze skupiny idiomů se čtyřmi číslovkami, u kterých nebyla jakákoliv syntaktická analýza možná. V 11 idiomech se objevilo souvětí o dvou klauzích (17,19 %). Strukturu, ve které byla vyjádřena pouze přísudková část, jsem identifikovala v devíti idiomech (14,06 %). Osm idiomů vystupovalo jako atributivní fráze (12,5 %). Pět idiomů vykazovalo strukturu podmět – přísudek bez předmětu (7,81 %).

syntaktická struktura	počet idiomů	procentuální podíl
SVO	18	28,13 %
SV	5	7,81 %
V	9	14,06 %

V₁-V₂	11	17,19 %
atributivní fráze	8	12,5 %
nelze určit	13	20,31 %
celkem	64	100 %

Tabulka č. 45: Syntaktická struktura idiomu bez ohledu na počet číslovek

9 Závěr

Cílem práce bylo zanalyzovat idiomy *chéngyǔ* s číslovkami rozčleněnými do skupin podle počtu číslovek jak z hlediska kvantitativního, tak z hlediska morfologicko-syntaktického a identifikovat syntaktické struktury objevující se v rámci idiomů se zaměřením na funkce číslovek.

V první kapitole jsem zavedla teoretický základ a definovala pojmy, které byly nutné pro úspěšné vypracování praktické části a celkový přehled o dané tematice. Byly definovány idiomy *chéngyǔ*, číslovky jako slovní druh a jejich funkční charakteristiky. Krátký oddíl byl také věnován kulturně-antropologickému aspektu čísel v čínském prostředí. Na základě vymezených kritérií jsem za pomoci slovníku *Xīnhuá chéngyǔ dà cidiǎn* vytvořila korpus idiomů s číslovkami, který čítal 2 126 položek. Tento korpus byl rozdělen do čtyř skupin podle počtu číslovek a kvantitativně zanalyzován. Po provedení této analýzy jsem došla k níže uvedeným výsledkům.

Idiomy s jednou číslovkou zastávaly nejpočetnější skupinu korpusu, celkem jsem identifikovala 1 422 těchto idiomů (67 %). Nejčastěji se vyskytovala číslovkou *yī* 一, která se objevila v 690 idiomech (49 %). Druhé místo pak zaujala číslovka *wàn* 万 v počtu 157 idiomů (11 %). Rozdíl v počtu idiomů mezi dvěma číslovkami je značný. Mezi číslovkami se v této skupině nevyskytla číslovka *yì* 亿. Co se týče pozice číslovky v rámci idiomu, lze říci že nejfrekventovanější variantou je struktura „#BCD“, tedy s číslovkou na první pozici, konkrétně šlo o 843 idiomů (59 %). Forma „AB#D“ se objevila v 504 idiomech (35 %), idiomů ve formě „ABC#“ se vyskytlo jen 43 idiomů (3 %) a nakonec pouhých 32 (2 %) bylo identifikováno ve struktuře „A#CD“. Další výsledky v rámci dané skupiny se týkaly jednotlivých číslovek a jejich pozice. Opět se potvrdilo, že se nejčastěji objevovaly formy „#BCD“ a „AB#D“. Skupina se dvěma číslovkami obsahovala 686 idiomů (32 %). Číslovka *yī* 一 je stejně jako v předchozí skupině idiomů nejužívanější, celkem se jednalo o 306 výskytů (22 %). Mezi další časté číslovky patřily *qiān* 千 (176x, 13 %), *sān* 三 (156x, 11 %) či *wàn* 万 (137x, 10 %). V této skupině byly identifikovány všechny zkoumané číslovky, *yì* 亿 se objevila jedenkrát, jednalo se o jediný výskyt v celém korpusu. I v dané skupině byla zkoumána pozice číslovek vzhledem k ostatním morfémům. Forma „#B#D“ byla nalezena v 534 idiomech (78 %), forma „A#C#“ v 95 idiomech (14 %), forma „#BC#“ ve 23 idiomech (3 %), forma „##CD“ v 19 idiomech

(3 %), forma „AB##“ v 11 idiomech (2 %) a forma „A##D“ v pouhých čtyřech idiomech (1 %). Hodnota první číslovky N_1 byla ve 426 případech nižší než druhé číslovky N_2 (62 %). Opačná situace ($N_1 > N_2$) byla identifikována ve 170 případech (25 %). V 90 případech se hodnoty číslovek N_1 a N_2 shodovaly (13 %). Skupina idiomů se třemi číslovkami obsahovala pouhých 10 idiomů (0,5 %). Ve formě „#B##“ a „###D“ se objevily pokaždé 4 idiomy, ve formě „##C#“ pouze 2 idiomy. Formě „A####“ nevyhověl žádný idiom. Nejčastěji užívanou číslovkou byla *jiǔ* 九 (7x, 23 %), číslovka *shí* 十 se vyskytla šestkrát (20 %). Číslovky *liǎng* 兩, *wǔ* 五, *qiān* 千, *wàn* 万 a *yì* 亿 nejsou v dané skupině zastoupeny. Poslední a nejméně zastoupenou skupinou byly idiomy se čtyřmi číslovkami. Identifikovala jsem pouze osm idiomů (0,4 %). Nejčastěji se objevila číslovka *sān* 三 (šestkrát, 19 %), čtyřikrát se vyskytly číslovky *yī* 一, *liǎng* 兩, *wǔ* 五, *qiān* 千 a *wàn* 万 (každá 13 %). Dvakrát se objevily číslovky *qī* 七, *bā* 八 a *shí* 十 (každá 6 %). Daná skupina neobsahovala další číslovky.

Druhá část analýzy byla zaměřena na identifikaci větných syntaktických struktur v příkladových idiomech a funkci číslovek. Ve skupině příkladových idiomů s jednou číslovkou 11 číslovek zastávalo funkci atributu, ve třech případech plnily funkci předmětu a přísudku. V pouhých dvou příkladech číslovka rozvíjela přísudek jako komplement, pouze jednou pak jako adverbialní určení. Bylo možné identifikovat tři základní syntaktické struktury. Struktura podmětná část a přísudková část se objevila celkem v 11 idiomech, z toho pět idiomů vykazovalo formu ASVO. Struktura s vyjádřenou pouze přísudkovou částí byla obsažena v pěti příkladech, dva idiomy ve formě UVAO a dva ve formě VAAO. Souvětí o dvou klauzích bylo identifikováno ve čtyřech idiomech, každý tvořil odlišnou strukturu. V druhé skupině 17 číslovek plnilo funkci předmětu z celkem 58 číslovek. 15 číslovek pak zastávalo funkci atributu, devět funkci podmětu, šest funkci přísudku a čtyři funkci adverbialního určení. Funkci sedmi číslovek nebylo možné určit. 11 z 29 idiomů vykazovalo přítomnost podmětné a přísudkové části, z toho třikrát formu SUVO. U pouhých dvou idiomů se objevila struktura s pouze přísudkovou částí (UVOO a 以 VOO). Souvětí o dvou klauzích bylo stanoveno v sedmi idiomech, z toho ve čtyřech idiomech šlo o strukturu $V_1O_1-V_2O_2$. Ve čtyřech případech jsem pak určila atributivní frázi, v pěti případech nebylo možné určit syntaktickou strukturu. V této skupině se v pěti idiomech objevila složená číslovka. Funkce první číslovky se v 19 případech rovnala funkci druhé číslovky. V osmi případech

se funkce odlišovala a u dvou idiomů nebylo porovnání možné. Ve skupině se třemi číslovkami jsem analyzovala všech 10 idiomů. 12 obsažených číslovek stálo ve funkci atributu, pět ve funkci předmětu, dvě jako anteponovaný větný člen a poslední dvě číslovky ve funkci podmětu. Funkci devíti číslovek nebylo možné určit. Co se týče syntaktické struktury, identifikovala jsem jeden idiom s podmětnou a přísudkovou částí (SSVO), dva idiomy pouze s přísudkovou částí (AvčVOO). Souvětí o dvou klauzích se v této skupině nevyskytlo. Atributivní fráze se objevila ve struktuře čtyř idiomů a u třech idiomu nemohla být jakákoliv syntaktická struktura určena. Dva idiomy obsahovaly složenou číslovku. Ve čtyřech idiomech se funkce všech tří číslovek shodovala. Ve dvou případech byla funkce druhé a třetí číslovky identická, odlišovala se však od funkce první číslovky. V jednom idiomu jsem určila shodnou funkci první a druhé číslovky, funkce třetí číslovky se ale lišila. Porovnání funkcí číslovek nebylo možné u tří idiomů. U skupiny idiomů se čtyřmi číslovkami nelze hovořit o jakékoliv větné skladbě, a proto nebyla syntaktická analýza provedena. Ze zkoumaných 64 idiomů se v 18 vyskytla základní syntaktická struktura SVO (28,13 %). Strukturu 13 idiomů nebylo možné určit (20,31 %). V 11 idiomech se objevilo souvětí o dvou klauzích (17,19 %). Devět idiomů vykazovalo strukturu s vyjádřenou pouze přísudkovou částí (14,06 %). Osm idiomů bylo identifikováno jako atributivní fráze (12,5 %). Struktura s podmětnou a přísudkovou částí bez předmětu se vyskytla v pěti idiomech (7,81 %). Číslovky bez ohledu na skupinu idiomů nejčastěji plnily funkci atributu, celkem se jednalo o 38 číslovek (26,69 %). Funkci 36 číslovek nebylo možné určit (28,13 %).

10 Resumé v anglickém jazyce

This master's thesis is focused on the numerical group of Chinese idioms named *chéngyǔ*. The aim of this work is to analyze these specific idioms, which are divided into numerical subgroups, in terms of both quantitative and morphological syntactic aspect, as well as identifying syntactic structures appearing within the idioms. The basis for this thesis is the corpus of idioms, which was compiled using the Chinese idioms dictionary *Xīnhuá chéngyǔ dà cídiǎn* in compliance with set criteria. Based on this corpus, the idioms are divided into four groups according to the number of numerals and quantified. Next, the results of syntactic structures and their variants are presented. The result of the syntactic analysis is useful for simplifying and thereby understanding the inner structure of the idioms.

Key words: Chinese language, syntax, morphology, idioms, *chéngyǔ*, numerals, numbers, classical Chinese

11 Seznam literatury a použitých zdrojů

1. EBERHARD, Wolfram, *Lexikon čínských symbolů: obrázková řeč Číny*, Praha: Volvox Globator, 2001.
2. CHŮ, Yǒng'ān 楚永安 a další (ed), *Xīnhuá chéngyǔ dà cídiǎn 新华成语大词典*, Peking: Shāngwù Yīnshūguǎn 商务印书馆, 2013.
3. LEE, C. Simmons a Robert M. SCHINDLER, „Cultural Superstitions and the Price Endings Used in Chinese Advertising“, *Journal of International Marketing* 11/2 (2003).
4. Lǐ, Yà 李亚, *Hànyǔ Shùzì Chéngyǔ Zài Duìwài Hànyǔ Jiàoxué Zhōng De Yìngyòng Tàn suǒ Jí Jiànyì 汉语数字成语在对外汉语教学中的应用探索及建议*, Chóngqìng: Chóngqìng University, 2013. Magisterská práce.
5. LIÚ, Yuèhuá 刘月华, et al, *Shíyòng xiàndài hànyǔ yǔfǎ 实用现代汉语语法*, Peking: Shāngwù Yīnshūguǎn 商务印书馆, 2001.
6. LOPEZ, Donald S., *Příběh buddhismu: průvodce dějinami buddhismu a jeho učním*, 2. vydání, Brno: Barrister & Principal, 2010.
7. Mǎ, Guófán 马国凡, *Chéngyǔ 成语*, Hohhot: Nèi měnggǔ Rénmín Chūbǎnshè 内蒙古人民出版社, 1978.
8. NALL, Timothy M. *An Analysis of Chinese Four-character Idioms Containing Numbers: Structural Patterns and Cultural Significance*. Muncie: Ball State University, 2009. Disertační práce.
9. NIKITINA, T. N., *Gramatika staročínských textů*, Praha: Karolinum, 2005.
10. SEHNAL, David (přel.), *Kniha Laozi: překlad s filologickým komentářem*, 1. vydání, Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2013.
11. SCHIELOVÁ, Kateřina, *Rozbor vztahů ve specifických skupinách idiomů chéngyǔ obsahujících dvě číslovky*, Brno: Masarykova univerzita, 2015. Bakalářská práce.
12. ŠVARNÝ, Oldřich a UHER, David, *Hovorová čínština v příkladech III*, Olomouc: Univerzita Palackého, 1998.
13. ŠVARNÝ, Oldřich a UHER, David, *Úvod do studia hovorové čínštiny*, Olomouc: Univerzita Palackého, 1997.
14. ŠVARNÝ, Oldřich, *Učební slovník jazyka čínského I*, Olomouc: Univerzita Palackého, 1999.

15. TSE, Andrew Yau Hau, „To Be or Not to Be Superstitious—That’s the Question“, *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 208 (2015): 5–12.
16. VÁVRA, Dušan, *Čítanka klasické čínštiny*, Brno: Masarykova univerzita, 2011.
17. VOCHALA, Jaromír a Žu-čen VOCHALOVÁ, *Úvod do gramatiky klasické čínštiny*, Praha: Univerzita Karlova, 1976.
18. *Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn Dì 5 Bǎn* 现代汉语词典第 5 版, 5. vydání, Peking: Shāngwù Yìnshūguǎn 商务印书馆, 2005.
19. XIÀNG, Hán 向晗, *Miànxiàng Duìwài Hànyǔ De Shùzì Chéngyǔ Yánjiū: Yǐ Hán “Sān” Zì Chéngyǔ Wèilì* 面向对外汉语的数字成语研究: 以含“三”字成语为例, Chángshā: Húnán Normal University, 2012. Magisterská práce.
20. ZÁDRAPA, Lukáš a Michaela PEJČOCHOVÁ, *Čínské písmo*, Praha: Academia, 2009.
21. ZHANG, Xin, *Chengyu as Cultural Performances: Insights into Designing Pedagogical Materials for Four-Character Chinese Idiom*, Columbus: Ohio State University, 2012. Magisterská práce.
22. ZHÀO, Yàlán 赵亚岚, *Shùzì Chéngyǔ Duō Jiǎodù Fēnxi* 数字成语多角度分析, Kāifēng: Hénán University, 2012. Magisterská práce.
23. ZHŪ, Déxī 朱德熙, *Zhū Déxī wénjí I* 朱德熙文集 I, Peking: Shāngwù Yìnshūguǎn 商务印书馆, 1999.

Internetové zdroje

1. 3 Things Matter: Location, Location and Feng Shui [online], dostupné z: <https://www.nytimes.com/1997/01/27/world/3-things-matter-location-location-and-feng-shui.html>.
2. Číslovky [online], dostupné z: <https://wiki.cinstina.upol.cz/index.php/Číslovky>.
3. Encyklopedie Thesaurus Linguae Sericae [online], dostupné z: <http://tls.uni-hd.de/>.
4. *Hàn wénxué* [online], dostupné z <http://chengyu.hanwenxue.com/?code=BbNeRbfY>.
5. Chinese Text Project [online], dostupné z: <http://ctext.org/>.
6. Tetrophobia: Nothing to fear ... but four itself [online], dostupné z: <https://www.economist.com/the-americas/2015/12/05/nothing-to-fear>.
7. The Corpus of Modern Chinese [online], dostupné z: http://ccl.pku.edu.cn:8080/ccl_corpus/.